

LAUREA

Lomake itsenäistymisen tuen työn kehittämi- sen välineenä SPR:n nuorten turvataloilla

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

Kantola, Nelli

2011 Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

Lomake itsenäistymisen tuen työn kehittämisen välineenä SPR:n
nuorten turvataloilla

Nelli Kantola
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Kesäkuu, 2011

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Tutkimuksen tausta ja tarkoitus.....	7
2.1	SPR:n nuorten turvatalot	7
2.1.1	Ratkaisu- ja voimavarakeskeinen työote	10
2.1.2	Miksi turvataloja tarvitaan?	11
2.2	Itsenäistymisen tuen työ turvataloilla	12
2.2.1	Vantaan ja Tampereen itsenäistymisen tukemisen eroja	13
2.3	Kehittämistehtävä.....	15
3	Tutkimuksen teoreettis-metodologiset strategiat.....	15
3.1	Tapaustutkimus.....	15
3.2	Kehittävä työntutkimus	16
3.3	Aineiston analyysimenetelmä	20
3.4	Tutkimuksen eettisyys.....	21
4	Tutkimustulokset.....	22
4.1	Lomakkeen käyttö.....	22
4.2	Lomakkeelle asetettujen tavoitteiden toteutuminen	24
5	Pohdinta	29
	Lähteet	32
	Liitteet	

Nelli Kantola

Lomake itsenäistymisen tuen työn kehittämisen välineenä SPR:n nuorten turvataloilla

Vuosi 2011

Sivumäärä 45

Opinnäytetyöni idea syntyi Vantaan ja Tampereen nuorten turvatalojen itsenäistymisen tuen työntekijöiltä. Työntekijät kaipasivat uutta työvälinettä itsenäistymisen tuen prosessin puoliväliin täydentämään tuen prosessin alku- ja loppuvaiheiden arviointeja. Laadin lomakkeen SPR:n nuorten turvatalojen itsenäistymisen tuen työlle Vantaalla ja Tampereella tuen prosessin puoliväliin nuorten täytettäväksi ja sen jälkeen työntekijän ja nuoren yhdessä työstettäväksi. Lomakkeesta muodostui kaksisivuinen, sisältäen enimmäkseen suljettuja kysymyksiä. Lomakkeen tavoitteet ovat nuoren mahdollisten tuen tarpeiden huomaaminen ja nuoren verkoston merkityksen ja arjen hallinnan kartoittaminen. Lisäksi lomakkeessa on nuoren tyytyväisyyttä turvatalojen palveluihin kartoittava osio, jossa kartoitetaan nuoren tyytyväisyyttä tukeen tuen alussa ja laatimani lomakkeen täyttämisen hetkellä eli tuen puolivälissä.

Lomakkeen laadinnan tukena käytin Vantaan turvatalon itsenäistymisen tuen työssä käytettävää arviointilomaketta itsenäistymisen tuen alun ja lopun arvioinnissa ja Tampereen itsenäistymisen tuen prosessin arvioinnissa käytettävää My Life-kaaviota. Työntekijöiden teemahaastattelun avulla keräsin tietoa lomakkeen käytöstä itsenäistymisen tuen työssä ja lomakkeen laadinnan onnistumisesta. Opinnäytetyöni oli tapaustutkimus ja sovelsin kehittävän työntutkimuksen metodia.

Laatimani lomake oli Tampereen työntekijöiden käytössä 1.11.2010-22.2.2011. Haastattelin Tampereen nuorten turvatalon itsenäistymisen tuen työntekijöitä 23.2.2011. Vantaan työntekijän käytössä lomake oli 1.11.2010-13.12.2010 ja häntä haastattelin 13.12.2010. Vantaan turvatalolla lomakkeeseen vastasi viisi nuorta ja Tampereen turvatalolla lomakkeeseen vastasi seitsemän nuorta. Sain vastatut lomakkeet itselleni tukemaan teemahaastattelumateriaalia.

Vantaan ja Tampereen nuorten turvatalojen itsenäistymisen tuen työntekijät olivat opinnäytetyöprosessissani laatimaani lomakkeeseen tyytyväisiä. Työntekijöiden mielestä lomake oli sopivan mittainen ja nopeasti täytettävä. Verratessani opinnäytetyöni aineistoja keskenään havaitsin, että Vantaan nuorten turvatalon itsenäistymisen tuen prosessia laatimani lomake palveli paremmin kuin Tampereen. Jos Tampereen turvatalo haluaisi laatimastani lomakkeesta jatkossa osan tuen prosessin arviointia, pitäisi tuen prosessin alku- ja loppuvaiheiden arviointeja myös kehittää. Vantaalla tuen alku- ja loppuvaiheessa on jo arviointilomake, joihin laatimani lomake sopii osaksi tuen prosessin arviointia.

Opinnäytetyöprosessin aikana huomasin, että Vantaan ja Tampereen nuorten turvatalojen itsenäistymisen tuen työn prosessit ja asiakaskunta eroavat toisistaan. Jatkossa keskittyisin kehittämään turvatalojen itsenäistymisen tuen työhön omia työvälineitä talojen omiin käytänteisiin sopiviksi.

Asiasanat: työn kehittäminen, tapaustutkimus, itsenäistymisen tuen työ

Nelli Kantola

A form to develop ways to support young people to get more independent in FRC`s Youth emergency shelter

Year	2011	Pages	45
------	------	-------	----

The idea for my thesis came from the employees at Youth emergency shelter, in Tampere and Vantaa. The employees needed a new way to help their young customers to become more independent, especially during the middle part of their process of getting the youngsters more independent. They wanted to have a form to help the evaluation. I created a form for FRC Youth emergency shelter, first the youngsters to fill it on their own and then later on together with the employee. The form is two pages of length and it consists a series of closed questions. The goal of the form was to make it easier to recognize the problem areas, network and its meaning in everyday life. Also there is a part in the form where I try to find out how pleased the youngsters are with all the services in Youth emergency shelter.

I also used the interviews among the employees as a way to gather feedback about the form itself and how well it was really functioning. My thesis was a case study and I applied the method of development of work in my study.

The form was in use in Tampere 1st November 2010 to 22nd February 2011 and I interviewed the employees in Tampere on February 23rd 2011. The form was also in use in Vantaa from 1st of November 2010 to 13th of December, 2010 and the interview took place on 13th December 2010. I received five filled forms from Vantaa and seven forms from Tampere.

The employees in Tampere and Vantaa were quite pleased with the form that I had made. They considered that it was not too long and easy to fill. As I compared all the materials that I had used in my thesis I found out that the forms were more suitable to use in Vantaa than in Tampere. In Tampere they should also develop other evaluation and new forms, in order to have more benefit from my form. In Vantaa they already have other evaluation forms in use, so the form I created assists them more.

In my opinion, in the future there should be more individual ways to help the young people to get more independent. The ways to help and support the youngsters were so different in Tampere and Vantaa that they should improve their own ways of helping and supporting their customers.

Keywords: development of work, case study, helping young customers to get more independent

1 Johdanto

Opinnäytetyössäni tutkin laatimani lomakkeen (liite 1) toimivuutta uutena työvälineenä SPR:n nuorten turvatalojen itsenäistymisen tuen työn prosessin puolivälissä. Lomakkeen tarve nousi kolmelta SPR:n nuorten turvatalojen itsenäistymisen tuen työntekijältä Vantaan ja Tampereen yksiköistä. Lomaketta kaivattiin hahmottamaan nuoren tilannetta itsenäistymisen tuen prosessin puolivälissä sekä täydentämään itsenäistymisen tuen työn muita työvälineitä ja -menetelmiä, kuten Vantaalla käytettävää itsenäistymisen tuen prosessin alun- ja lopun arviointilomaketta (liite 3) ja Tampereella pitkin itsenäistymisen tuen prosessia käytettävää My Life-kaaviota (liite 4).

Opinnäytetyöni on tapaustutkimus. Tapaustutkimuksen rinnalle olen valinnut kehittävän otteen, mitä perustelen kehittävän työntutkimuksen strategisista lähtökohdista käsin. Laatimani lomake toimi itsenäistymisen tuen työn kehittämisen välineenä. Lomakkeen laadinnan onnistumista arvioin laatimaani lomaketta työssään käyttäneiden työntekijöiden teemahaastattelun avulla.

Sain toimeksiannon työntekijöiltä lomakkeen laadintaan toukokuussa 2010. Tapasin opinnäytetyön tilaajat eli kolme itsenäistymisen tuen työntekijää elokuussa 2010, jolloin sovimme lomakkeen tavoitteet. Elokuusta marraskuuhun 2010 luonnostelin lomaketta. Marraskuussa 2010 työntekijät saivat laatimani lomakkeen käyttöön työhönsä. Teemahaastattelujen avulla selvitin työntekijöiden kokemukset lomakkeesta uutena työvälineenä itsenäistymisen tuen prosessissa. Haastattelujen yhteydessä sain nuorten vastaamat lomakkeet, joita oli yhteensä kaksitoista. Haastattelin Vantaan työntekijän joulukuussa 2010. Tampereen työntekijät haastattelin Helmikuussa 2011.

Lomakkeen toivottiin olevan lyhyt ja nopea täyttää. Lomakkeen tavoitteiksi työntekijät asettivat nuorten mahdollisten tuen tarpeiden huomaaminen, nuoren verkoston merkityksen kartoittaminen, nuoren arjen hallinnan tason hahmottaminen sekä nuoren tyytyväisyyden kysyminen turvatalojen tarjoamaan tukeen itsenäistymisessä tuen alussa, keskivaiheilla sekä toiveet tuen loppuvaiheelle. Lomakkeesta muodostui kaksi sivua pitkä sisältäen enimmäkseen suljettuja vastausvaihtoehtoja.

Luvussa kaksi kerron SPR:n nuorten turvataloilla tehtävästä itsenäistymisen tuen työstä. Selvitän myös kehittämistehtäväni ja kerron SPR:n nuorten turvatalojen toiminnasta yleisesti. Luvussa kolme kerron opinnäytetyöni metodologiset strategiat, aineiston analyysimenetelmän, tutkimuksen etenemisen ja pohdin opinnäytetyöni eettisyyttä. Luvussa viisi kerron työntekijöiden kokemukset lomakkeesta uutena työvälineenä ja omia havaintojani teemahaastattelusta ja nuorten vastaamista lomakkeista.

2 Tutkimuksen tausta ja tarkoitus

Tässä luvussa esittelen SPR:n nuorten turvatalojen toimintaa. Kerron itsenäistymisen tuen työstä Vantaan ja Tampereen turvataloilla sekä perustelen uuden lomakkeen tarpeen itsenäistymisen tuen työhön. Kerron tutkimustehtäväni ja siitä konkretisoimani tutkimuskysymykset.

2.1 SPR:n nuorten turvatalot

SPR:n nuorten turvataloja on Suomessa viisi: Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Turussa ja Tampereella. Toiminnan rahoittaa Suomen Punainen Risti, Raha-automaattiyhdistys sekä turvatalojen kotikunnat. Lisäksi toimintaa tukevat erilaiset yhdistykset ja yritykset. Nuorten turvatalot haluavat olla ainutlaatuinen auttaja lähellä kriisitilanteissa olevia nuoria ja perheitä. Työn luonne on ongelmia sekä syrjäytymistä ennaltaehkäisevää verkostotyötä. (SPR Nuorten turvatalot... 2009.)

Ensimmäinen nuorten turvatalo perustettiin Helsinkiin vuonna 1990, kun nuorten kerääntyminen Helsingin keskustaan aseman seudulle yleistyi. Suurin osa nuorista eli kadulla ja epämääräisissä majataloissa. Tuolloin alettiin puhua katulapsi-ilmiöstä ja kuljeskelevista lapsista ja nuorista. SPR reagoi ilmiöön käynnistämällä kokeiluprojektin Helsingin Pakilaan, jonne ensimmäinen Nuorten turvatalo perustettiin. Talon tarkoituksena oli turvata kaduilla eläville nuorille mahdollisuus peseytymiseen, ravitsevaan ruokaan ja turvalliseen yöpymiseen. Pian toiminnan alettua huomattiin kuitenkin nuorten avun tarpeen olevan suurempi: he tarvitsivat fyysisen tuen lisäksi aikuista, joka auttaisi heitä järjestämään elämänsä uudelleen. Talo ryhtyi työskentelemään nuoren, hänen perheensä ja lähiverkoston kanssa. (Nuorten turvatalojen historia, n.d.)

Turvatalot tarjoavat nuorelle mahdollisuuden tulla kuulluksi sekä nuorelle ja hänen perheelleen mahdollisuuden saada luottamuksellista ohjausta liittyen esimerkiksi kasvuun, vanhemmuuteen tai ihmissuhteisiin. Tarpeen vaatiessa turvatalo tarjoaa nuorelle yöpymispaikan. (Suhteen solmussa... n.d.) Työn tavoitteena on, että nuori voisi palata mahdollisimman pian kotiin ja perheeseen saataisiin tasapaino (Ongelmat kuuluvat... n.d.).

Turvatalojen palveluihin kuuluvat kriisityö, perhehuonetoiminta eli avotyö nuoren ja perheen kanssa ja itsenäistymisen tukeminen. Palvelu on tarkoitettu 12-19-vuotiaille nuorille, itsenäistymisen tuki palvelu on suunnattu 17-21-vuotiaille. Kriisissä käytettävät auttamismuodot ovat nopea ja joustava henkinen ensiapu, fyysisistä tarpeista huolehtiminen, voimavaroja lisäävä yksilö- ja perhetyö ja verkostoyhteistyö. Perhehuonetoiminta ei edellytä kriisimajoitusasiakkuutta, työn tavoitteena ovat nuoren ja hänen perheensä välisen vuorovaikutuksen parantaminen ja perheen voimavarojen lisääminen keskustelun ja käytännönläheisyyden kautta. Tar-

vittaessa perheelle kartoitetaan muita auttavia palveluja. Itsenäistymisen tukemisessa nuorta autetaan elämänhallinnan saavuttamisessa. Keskeistä työssä ovat nuoren voimavaraistaminen, perheen huomioiminen ja verkostotyö. Itsenäistymisen tuki on prosessinomaista ja tuki räätälöidään nuoren tarpeiden mukaan. Itsenäistymisen tukea annetaan Vantaan, Tampereen ja Helsingin turvataloilla. (SPR Nuorten turvatalot... 2009.)

Vuonna 2009 kaikissa turvataloissa työskenteli vakituisten työntekijöiden lisäksi yhteensä 228 vapaaehtoistyöntekijää. Vapaaehtoistyöntekijöillä on oleellinen rooli turvataloilla. He oleilevat nuorten kanssa ja luovat talolla perusturvaa, ja ovat nuorille luotettavia aikuisia ja seuraavaa. Lisäksi vapaaehtoiset toimivat ryhmä- ja ystävätoiminnassa sekä tukihenkilöinä itsenäistyville nuorille. (SPR nuorten turvatalot... 2009.)

Vuonna 2009 nuorten asiakkaiden määrä oli 719. Sosiaalityöntekijöiden ohjaamana asiakkaista saapui 39 %, 17 % sai tiedon koulusta ja 18 % kavereiltaan tai vanhemmiltaan. Muita ohjaavia tahoja olivat kaverin vanhemmat, tuntemattomat ohikulkijat, linja-auton kuljettajat, palvelevat puhelimet, seurakunnan työntekijät, SPR:n festivaalivapaaehtoiset tai vastaanottokeskuksen työntekijä. Samana vuonna 57 % nuorista saapui turvatalolle perheeseen liittyvien pulmien ja kotona olevien ristiriitojen vuoksi, 10 % saapui väkivallan, 13 % mielenterveysongelmien ja 4 % päihteiden vuoksi. Muita tulosityitä olivat seurustelupulmat, raskaus ja kuolemantapaus. (SPR nuorten turvatalot... 2009.)

Taulukossa 1 esitän turvatalojen toimintaa ohjaavat Punaisen Ristin seitsemän periaatetta, joita noudatetaan kaikessa järjestön toiminnassa.

Inhimillisyys	Punainen Risti on saanut alkunsa halusta auttaa sodassa haavoittuneita, katsomatta onko henkilö sotilas vai siviili. Punainen Risti pyrkii vähentämään inhimillistä kärsimystä kaikkialla, missä se esiintyy. Punaisen Ristin tavoitteena on suojella ihmisarvoa, terveyttä ja elämää sekä edistää yhteistyötä, rauhaa, ymmärrystä ja ystävyyttä.
Tasapuolisuus	Punainen Risti ei luokittele ihmisiä rodun, poliittisen tai uskonnollisen vakaumuksen, yhteiskunnallisen aseman tai kansallisuuden perusteella. Se antaa etusijassa apua niille, jotka ovat suurimmassa hädässä.

Puolueettomuus	Punainen Risti ei sekaannu aatteellisiin, poliittisiin, uskonnollisiin tai kansallisiin ristiriitoihin voidakseen olla luotettava järjestö kaikille.
Riippumattomuus	Punaisen Ristin liike on itsenäinen järjestö. Kansalliset yhdistykset toimivat maansa hallituksen alaisena, mutta niiden tulee toimia aina Punaisen Ristin periaatteiden mukaisesti.
Vapaaehtoisuus	Punainen Risti on vapaaehtoisjärjestö, jonka toiminta on kaikin tavoin pyyteetöntä.
Ykseys	Kussakin maassa saa olla vain yksi Punaisen Risti tai Punaisen Puolikuun yhdistys, sen tulee ulottaa alueensa koko maan alueelle ja olla avoin kaikille kansalaisille.
Yleismaailmallisuus	Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liike on kansainvälinen. Eri maiden yhdistykset ovat velvollisia auttamaan toinen toisiaan ja kaikkien maiden yhdistykset ovat tasavertaisia.

Taulukko 1. Punaisen Ristin toimintaa ohjaavat periaatteet. (Kankaansivu 2007, 21-22)

Pääministeri Matti Vanhasen toinen hallitus käynnisti vuonna 2007 lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman, jonka keskeisinä tavoitteena on ehkäistä sekä vähentää pahoinvointia ja syrjäytymistä. Lasten ja perheiden ongelmiin tulee puuttua tarpeeksi varhaisessa vaiheessa ja näin ollen varhainen puuttuminen ja ehkäisevä työ nostettiin hallituksen painopisteeksi. Ohjelman avulla pyritään vähentämään korjaavien palveluiden tarvetta, vähentää kustannuksia ja kehittää moniammatillista yhteistyötä. (Opetusministeriö 2007, 8,13.) Hallitusohjelman taustalla vaikuttaa Nuorisolaki (72/2006), jonka neljännessä pykälässä mainitaan joka neljännes vuosi uudistettavasta nuorisopolitiikan kehittämisohjelmasta.

Lastensuojelulaki (417/2007) määrittää ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön pykälässä 3 a seuraavalla tavalla: ” Lastensuojelun lisäksi kunta järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa.”

Turvatalot toimivat järjestönä täydentämässä kuntiensä yksityistä ja julkista palvelujärjestelmää. Voittoa tavoittelematon toiminta on kunnilleen yksi ennaltaehkäisevän palvelun tarjoaja. Turvatalot toimivat osana kuntiensä hyvinvointipalveluiden verkostoa. (Möttönen 2002, 117-120.) Moniammatillisen yhteistyön edellytyksenä on yhteinen tavoite verkoston toimijoiden välillä. Jokaisella verkoston toimijalla on tietämystä, kokemusta ja osaamista, jota muilla verkoston jäsenillä ei välttämättä ole. Toiminta edellyttää nuoren ja hänen perheensä tilanteen näkemistä kokonaisuutena. Nuoren oman näkökulman kunnioittaminen ja kuuleminen on tärkeää. (Pönkkö & Tervonen-Rossi 2009, 146-147.) Jotta asiakasta voidaan auttaa mahdollisimman hyvin, on sosiaalialan työn oltava verkostoitunutta ja moniammatillista. Sosiaalialan ammattilaisen tulee arvioida kriittisesti omaa sekä yhteistyökumppaneiden toimintaa samalla edistämällä keskustelua asiakaskeskeisen moniammatillisen työn tavoitteista ja menettelytavoista. (Talentia Ry 2005, 26-27.)

2.1.1 Ratkaisu- ja voimavarakeskeinen työote

Turvataloilla työote on ratkaisu- ja voimavarakeskeinen. Ratkaisu- ja voimavarakeskeinen lähestymistapa eli lyhytterapia on tullut Suomeen Yhdysvalloista 1980-luvulla. Idean isänä pidetään Milton H. Ericksonia, joka 1940- ja 1950-luvuilla oli aikaansa edellä ja mursi sen ajan näkemyksiä terapian metodeista. Erickson oli aktiivinen potilaan elämään puuttuja, tapasi tarvittaessa perheenjäseniä sekä pyrki lyhyisiin terapiasuhteisiin. Erickson luotti potilaidensa voimavaroihin. (Hämeenaho 1988, 11-15.)

Ratkaisu- ja voimavarakeskeinen lähestymistapa tarkoittaa ratkaisujen, tavoitteiden ja päämäärien etsimistä suuntaamalla katse tulevaisuuteen ja etsimällä asiakkaan voimavaroja ja toiveikkuutta (Katajainen, Lipponen & Litovaara 2003, 14). Keskustelu, työskentely ja ajattelu suunnataan kohti toivottua tulosta. Menneisyys ajatellaan voimavarana uuden muutoksen mahdollistamiseksi, ja pienet edistysaskeleet huomioidaan, ne kannustavat jatkamaan. Työntekijä arvostaa nuoren ja tämän perheen ajattelutapaa, arvoja ja maailmankuvaa. Hankaluuksien ja puutteiden sijaan keskitytään piilevien voimavarojen löytämiseen ja niiden esille nostamiseen. Syyllisiä, epäonnistujia tai syitä ei etsitä, vaan haetaan hyvää tarkoitusta, jota osapuolet ovat tarkoittaneet ristiriitatilanteeseen joutuessaan. (Katajainen, Lipponen & Litovaara 2003, 14-17; Furman & Ahola 1995, 44, 59-60.)

Bob Bertolino (1999, 28-29) on laatinut neljä olettamusta, jotka mahdollistavat nuoren ja hänen perheensä kannalta merkittäviä muutoksia ratkaisukeskeisessä työssä nuorten parissa. Ensinnäkin työntekijän tehtävänä on nostaa esiin voimavaroja, joita nuorella ja hänen perheellään on muutokseen. Toiseksi työntekijä antaa tunnustusta ja hyväksyntää sekä korostaa osapuolten vastuullisuutta. Kolmanneksi työntekijän tulee olla joustava ja käyttää niitä ideoi-

ta ja menetelmiä, jotka tuntuvat asiakkaille oikeilta. Työntekijä pitää yllä uskoa muutokseen, tämä tekee työstä asiakasta kunnioittavan, muutosta edistävän sekä asiakkaille merkityksellisen.

2.1.2 Miksi turvataloja tarvitaan?

Syitä, miksi perheiden ja nuorten ongelmat ovat lisääntyneet ajan kuluessa, on varmasti yhtä monta kuin ongelmiakin. Puhutaan nuorten polarisoitumisesta, valtaosa voi paremmin kuin koskaan ja vähemmistö syrjäytyy. Syrjäytymisellä voidaan tarkoittaa tavanomaisesta nuoruuskehityksestä erkaantumista, jolloin jotain merkittävää jää kehityksestä puuttumaan. Syrjäytynyt nuori voi joutua helposti kierteeseen, joka ruokkii itse itseään. (Sinkkonen 2010, 51-52; Aalberg & Siimes 2007, 137; Bardy 2001, 14.)

Yhteiskunta ja kulttuuri vaikuttavat nuoren kehitykseen, ajatteluun ja valintoihin ja rajaavat niitä. Vanhempien työssäkäynti on lisääntynyt, työelämään siirtyminen on hankaloitunut ja pätkätyöt lisääntyneet. Harrastaminen on lisääntynyt, sukulaisten luoman sosiaalisen verkoston merkitys vähentynyt ja avioerot sekä yksinhuoltajuudet lisääntyneet. Koulutusjärjestelmä luo paineita, sillä tulevaisuuden valintoja tulee tehdä jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Vanhemmuudesta on tullut monimutkaisempaa, sillä nettiyhteisöt voivat uhata luoda kuilun nuoren ja vanhemman välille. Yhteiskunnassa nuoruus ja aikuistuminen mielletään kouluttautumisena, työelämän aloittamisena sekä perheen perustamisena. Nämä arvot luovat vahvasti pohjaa nuoren identiteetille. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen jne. 2007, 156-158; Lämsä 2009, 21-24; Bardy 2001, 13-14.)

Tänä päivänä arvostetaan ja korostetaan yksilön vastuuta itsestään, kuitenkin lasten ja nuorten tarve saada vanhempien välittämistä, huolenpitoa ja esimerkkiä ei ole hävinnyt. Lasten ja nuorten elämän riskit liittyvät paljolti ongelmiin sosiaalisissa suhteissa ja sosiaalisten suhteiden puuttumiseen. Riskitekijöitä näihin ovat lisääntyneet mielenterveysongelmat, lisääntynyt päihteidenkäyttö, lisääntynyt yksinhuoltajuus ja perheen taloudelliset ongelmat. Edellä mainitut tekijät voivat aiheuttaa sen, ettei vanhemmalla ole ollut tarpeeksi aikaa kuunnella lastaan. Kun lapsi nuoruuden kynnyksellä alkaa oireilla, on vanhempi voimaton tilanteessa, jos puheyhteysttä tai sidettä lapseen ei ole ollut. (Lämsä 2009, 28-32.)

Perheiden kasaantuneita ongelmia voi pohtia myös lastensuojelun ennaltaehkäisevän työn ongelmista tai puutteista käsin. Jaakkola ja Schrooten (2010) toteavat artikkelissaan Vielä on matkaa, että ehkäisevässä lastensuojelussa on roppakaupalla kehitettävää. Ehkäisevää lastensuojelua ei ole suunniteltu kunnolla eikä sitä ole resursoitu riittävästi. Aina ei myöskään tiedetä, kenen vastuulla asioiden tekeminen on. Lastensuojeluviranomaisten työ kuormittuu, sillä lastensuojeluilmoitusten tekeminen on ainoa tapa, jolla lasten ja nuorten tilanteisiin

osataan puuttua vielä tänä päivänä. Lastensuojelun sosiaalityöllä ei ehkäisevään työhön ole aikaa. Ristiriitaiseksi asian tekee se, että jatkuvasti ajetaan alas niitä palveluita, jotka voisivat toiminnallaan vähentää lastensuojelun sosiaalityön taakkaa.

2.2 Itsenäistymisen tuen työ turvataloilla

Turvatalojen tarjoama itsenäistymisen tuki on tavoitteellista ja suunnitelmallista. Itsenäistymisen tuki kestää kolmesta kuukaudesta kahteen vuoteen. (Tulppo 2008, 41.) Vantaalla itsenäistymisen tuki alkaa avoasiakkuuden jälkeen, kriisimajoituksen jälkeen tai lomittain kriisimajoituksen kanssa (henkilökohtainen tiedonanto 2010, Sara Petersen-Jessen). Tampereella itsenäistymisen tuen asiakkuus alkaa kaupungin viranomaisten ohjauksesta ja palvelupyynnöstä turvatalolle, minkä toimesta nuori ohjautuu turvatalon palveluihin (henkilökohtainen tiedonanto 2011, Anne Terävä).

Turvatalojen tarjoamaan itsenäistymisen tuen prosessiin kuuluu aloitusvaihe, työskentelyvaihe ja lopetusvaihe. Laatimani lomake tarkoitettiin tuen työskentelyvaiheeseen työvälineeksi. Tuen aloitusvaiheen pääpiirteisiin kuuluu tutustuminen nuoreen ja hänen perheeseen, mahdollinen perhetyö ja luottamuksellisen suhteen luominen nuoreen. Aloitusvaiheessa tärkeää on tuen säännöllisyys, nuoren tukeminen omassa asunnossa asumisessa ja päivittäisten toimintojen löytämisessä. Sovittaessa nuorella on mahdollisuus yöpyä turvatalossa välillä. Tuen aloitusvaiheessa nuorta tuetaan asunnon hankinnassa, jos hänellä ei vielä sitä ole.

Työskentelyvaiheessa työskennellään aloitusvaiheessa asetettujen tavoitteiden toteutumiseksi. Työntekijän ja nuoren tapaamiset ovat säännöllisiä, verkostoneuvotteluja järjestetään vähintään kolmen kuukauden välein. Yhteistyö nuoren verkoston kanssa on tiivistä ja turvatalolla arvioidaan jatkuvasti eri tahojen tarpeellisuutta ja toimivuutta nuoren kuntoutumisen tai itsenäistymisen haasteiden kannalta. Nuorta tuetaan työssäkäynnissä ja työtoiminnassa. Tarvittaessa nuori saa vapaaehtoistyöntekijästä itselleen tukihenkilön. Tukihenkilösuhde alkaa aina ammatillisen tuen ollessa vielä käynnissä ja se kestää 6-12 kuukautta. Tuen päätös vaiheessa nuori ohjataan tarvittaessa peruspalveluiden piiriin. Päätös vaiheeseen kuuluu myös arviointi ja palautteen anto.

Työntekijän ja nuoren tapaamisia on noin kerran viikossa, tuen alussa tapaamisia voi olla useamminkin. Tuen loppuvaiheessa tapaamisia on noin kerran kahdessa viikossa. Tapaamiset kestävät yhdestä tunnista useampaan tuntiin, riippuen nuoren tarpeista. Tampereen turvatalo tarjoaa ryhmätoimintaa kerran viikossa liikunnan tai ruoanlaiton merkeissä, lisäksi talolla on tarjolla taidemaalauksia ja sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Vantaan turvatalolla ryhmätoimintaa ei ole tarjota, toimintaa kehitellään parhaillaan.

2.2.1 Vantaan ja Tampereen itsenäistymisen tukemisen eroja

Vantaan ja Tampereen turvatalojen tarjoama itsenäistymisen tuki poikkeaa toisistaan. Vantaalla prosessi on ”soljuva”, asioissa edetään nuoren asiakkaan kanssa niin kuin parhaalta tuntuu. Tampereella prosessi on tarkemmin määritelty. Suurimmat erot talojen työn luonteeseen tekevät asiakaskunnan erilaisuus ja talojen sijainnit ja kaupunkien erilaiset palvelutarpeet.

Tampereella itsenäistymisen tuen palvelu muistuttaa palveluohjausta, mikä tarkoittaa toimintatapaa, jossa tuki räätälöidään hyödyntäen laajasti asiakkaan koko verkostoa (Suominen & Tuominen 2007, 5). Palveluohjauksessa pyritään asiakkaan mahdollisimman itsenäisen elämän tukemiseen, toiminta perustuu ensisijaisesti asiakkaan ja palveluohjaajan luottamukselliseen suhteeseen sekä siihen, että toimintaa ohjaavat asiakkaan omat tavoitteet. Asiakkaan omaa toimintakykyä pyritään vahvistamaan tukemalla häntä tavoitteisiin pääsemisessä. Yksinkertaisesti ajateltuna voidaan sanoa, että palveluohjaaja toimii asiakkaan palveluverkoston yhteensovittajana. Palveluohjaus on prosessi, jonka tarkoituksena on määrittää asiakkaan yksilölliset voimavarat ja palvelutarpeet sekä löytää asiakkaan tarpeisiin parhaiten vastaavat palvelumuodot. Palveluohjaajan tehtävänä on varmistaa, että asiakas saa tarvitsemansa palvelut etenkin silloin, jos asiakas ei itse ole kykeneväinen tekemään omia ratkaisujaan. (Suominen & Tuominen 2007, 5, 7, 13-15.)

Vantaalla tuen alussa nuoren asiakkaan tilanne kartoitetaan arviointilomaketta (liite 3) apuna käyttäen. Samaa lomaketta käytetään tuen lopun arvioinnissa, verraten nuoren antamia merkityksiä asioille tuen alussa ja lopussa. Arviointilomakkeen avulla työntekijä ja nuori luovat itsenäistymisen tuen toiminnalle tavoitteet tuen alussa ja suunnitelman tuen prosessille (henkilökohtainen tiedonanto 2010, Sara Petersen-Jessen). Tampereella tavoitteet toiminnalle luodaan aluksi viranomaisten kanssa ennen turvataloasiakkuuteen siirtymistä. Työtä jatketaan turvatalolla My Life-kaaviota (liite 4) apuna käyttäen. Kaaviota käytetään pitkin tuen prosessia kartoittamaan nuoren tilannetta, sen ensisijainen tavoite on verkostoneuvotteluihin valmistautuminen, jotta nuoren ääni tulisi neuvotteluissa kuuluviin (henkilökohtainen tiedonanto 2011, Anne Terävä).

My Life-kaaviossa (liite 4) kartoitetaan nuoren perhetilanne, opiskelu- ja työasiat, tärkeät ihmissuhteet, vapaa-ajan sisältö, viranomaissuhteet, terveydentila ja nuoren suhde turvataloon. Kaaviossa ei ole kysymyksiä, vaan nuori täyttää kohtiin itse tärkeiksi kokemansa asiat. Kaaviossa kysytään nuoren tilannetta tällä hetkellä ja tulevaisuuden toiveet. Vantaan turvatalon arviointilomakkeessa (liite 3) kartoitetaan samoja asioita kuin My Life-kaaviossa kysymysten muodossa.

Tampereella ja Vantaalla tuen loppuvaiheessa asiakas täyttää kaikkien turvatalojen yhteisen asiakaspalautelomakkeen (liite 5), mikä työntekijöiden mielestä ei kuitenkaan vastaa nuoren asiakkaan yksilöllisten tarpeiden täyttymistä. Asiakaspalautelomake käsittelee enemmänkin asiakkaan tarpeiden toteutumista yleisellä tasolla (henkilökohtainen tiedonanto 2011, Anne Terävä). Turvatalojen asiakaspalautelomakkeessa kysytään asiakkaan tyytyväisyyttä turvatalojen palveluihin sekä asiakkaan voimavaroja turvataloasiakkuuden alussa ja lopussa. Palautelomakkeessa kartoitetaan turvataloasiakkuuden tulosyys sekä tuen kesto ja luonne. Sama palautelomake on suunnattu nuorille ja vanhemmille.

My Life-kaavion heikkoutena Tampereen työntekijöiden mielestä on sen liiallinen vapaamuotoisuus, mikä mahdollistaa asioiden käsittelemättä jättämisen (henkilökohtainen tiedonanto 2011, Anne Terävä). Vantaan arviointilomakkeen ensisijainen heikkous on, että se on liian pitkä ja raskas täyttää (henkilökohtainen tiedonanto 2010, Sara Petersen-Jessen).

Työntekijät kaipasivat lomaketta tuen puoliväliin eli itsenäistymisen tuen prosessin työskentelyvaiheeseen kartoittamaan nuoren tilannetta. Lomakkeen työstämisen hetkestä toivottiin nuorelle ”pysähtymistä”, minkä avulla tuen loppuajalle saataisiin entistä selkeämpi suunta ja tavoite. Itsenäistymisen tuen prosessin puoliväli on jokaisen nuoren kohdalla yksilöllinen niin kuin prosessikin. Lomakkeen laadinnassa tärkeä huomioon otettava seikka oli, että työntekijä ja nuori tuntevat toisensa lomakkeen täyttämisen hetkellä.

Työntekijät asettivat lomakkeelle seuraavat tavoitteet:

- Mahdollisten tuen tarpeiden muutosten huomaaminen
- Verkoston merkityksen kartoittaminen nuorelle
- Nuoren arjen hallinnan käsittäminen
- Nuoren tyytyväisyyden kartoittaminen turvatalojen tarjoamaan tukeen itsenäistymisen tuen prosessissa

Lomakkeen laadinnan apuna käytin työntekijöiden asettamia tavoitteita, mitkä työntekijät kertoivat tapaamisessamme elokuussa 2010. Vantaan arviointilomake (liite 3) ja Tampereen My life-kaavio (liite 4) helpottivat uuden lomakkeen laatimisessa, sain niistä vinkkejä miten minun lomakkeessa kysymykset voisivat olla. Lomakkeesta (liite 1) tuli kaksi sivua pitkä sisältäen kaksitoista kysymystä. Lomake sisältää enimmäkseen suljettuja vastausvaihtoehtoja. Lomakkeen loppuosassa on mahdollisuus kirjoittaa perusteluja valitsemilleen kohdille.

2.3 Kehittämistehtävä

Opinnäytetyön tehtävänä oli laatia toimiva lomake SPR:n nuorten turvatalojen itsenäistymisen tuen prosessin puoliväliin ja sen jälkeen arvioida lomakkeen toimivuutta itsenäistymisen tuen työssä. Laatimani lomakkeen arvioinnin tueksi konkretisoin kysymykset.

- Onko lomake on vastannut sille asetettuihin tavoitteisiin?
- Mitä kehitettävää lomakkeessa on?

Näihin kysymyksiin hain vastaukset teemahaastattelun avulla. Teemahaastattelurunko on liitteenä 2.

3 Tutkimuksen teoreettis-metodologiset strategiat

Tässä luvussa käyn läpi opinnäytetyöni tutkimusotteet, joita olivat tapaustutkimus ja kehittävä työntutkimus. Teemahaastattelumateriaalin avulla keräsin tietoa lomakkeen laadinnan onnistumisesta. Lisäksi tässä kappaleessa käsittelen tutkimukseni eettisyyttä.

3.1 Tapaustutkimus

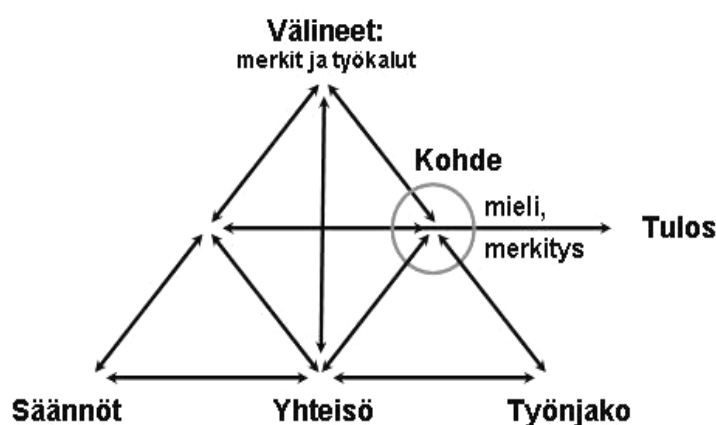
Kolme perinteistä tutkimusstrategiaa ovat survey-tutkimus, kokeellinen tutkimus ja tapaustutkimus. Survey-tutkimuksen avulla pyritään kuvailemaan, vertailemaan ja selittämään ilmiöitä standardoidussa muodossa joukolta ihmisiä. Kokeellisen tutkimuksen menetelmällä mitataan yhden käsiteltävän muuttujan vaikutusta toiseen muuttujaan esimerkiksi valitsemalla näyte ja kokeilemalla sitä eri olosuhteissa. Tapaustutkimuksen tyypillinen piirre on saada tutkittavasta yksittäisestä tapauksesta yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa. Kohteena tapaustutkimuksessa voi olla tapaus, tilanne, yksilö, ryhmä tai yhteisö. Aineistoa kerätään useita metodeja käyttämällä: havainnoiden, haastattelemalla ja erilaisia dokumentteja tutkien. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 130-131.) Tapaustutkimus sopii opinnäytetyöhöni, sillä yhdessä kehittävän työntutkimuksen kanssa ne luovat eheän kokonaisuuden tutkimusotteeksi.

Laine, Bamberg ja Jokinen (2007, 9-11) kirjoittavat, että tapaustutkimuksessa kohde voi olla tapahtumakulku tai ilmiö. Tarkastelun kohteena on siis pieni joukko tapauksia tai vain yksi tietty tapaus. Lähtökohtana tapaustutkimuksessa on kerätä mahdollisimman monipuolinen aineisto ja kuvata tutkimuksen kohde perusteellisesti. Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen ja Saari (1994, 12-15) kertovat tapaustutkimuksen ominaispiirteisiin kuuluvan tutkijan kiinnostus niihin merkityksiin, joita tutkittava antaa toiminnalleen omassa ympäristössään, lisäksi tapaustutkimus on kokonaisvaltaista ilmiön tarkastelua ja kuvausta. Tapaustutkimus tapahtuu luonnollisessa ympäristössä ja aineiston hankinta on avointa. Tapaustutkimuksessa tutkijan ja tutkitta-

van roolit eivät erotu selkeästi toisistaan, tutkimusaineisto koostuu pääsääntöisesti vuorovai-
kutuksen tuloksena. Joustavaksi tapaustutkimuksen tekee se, että aineistoa hankitaan niillä
tavoilla ja niistä paikoista kuin missäkin tapauksessa on mahdollista. Tutkija on tapaustutki-
muksessa mukana koko persoonallisuutensa voimalla, tutkijan arvomaailma on yhteydessä
siihen näkemykseen, minkä hän tutkittavasta ilmiöstä antaa. Tapaustutkimus on lähestymis-
tapa, joka tavoittelee kokonaisvaltaisempaa ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä, yleisimmin
joustavuuden ja monipuolisuutensa ansiosta (Saarela-Kinnunen & Eskola 2007, 194).

3.2 Kehittävä työntutkimus

Kehittävä työntutkimus ei asetu minkään tieteenalan rajoihin. Se on suomalainen 1980-luvulla
virinnyt työn ja organisaatioiden tutkimiseen ja kehittämiseen suuntautunut lähestymistapa.
Kehittävän työntutkimuksen perusta on L.S Vygotskin (1978), A.N Leontjevin (1977, 1981) ja
A.R Lurian (1979) sekä heidän seuraajiensa alkuun saattama kulttuurihistoriallinen toiminnan
teoria. (Engeström 1998, 11.) Kulttuurihistoriallisen toiminnan ydin on, että ihminen toimii
jatkuvasti sidoksissa omaan kulttuuriinsa. On tutkittava kulttuurissaan eläviä, kulttuurin väli-
neiden avulla yhdessä toisten kanssa toimivia ihmisiä, jotka muuttuvat historiallisesti. Ihmisen
toiminta ei siis ole mitä tahansa toimintaa, vaan yhteisöllisesti merkityksellistä ja pitkäjän-
teistä. Toiminnan kulttuurinen välittyneisyys tarkoittaa, että toimijat käyttävät kyseiselle
toiminnalle ominaisia kulttuurissa kehittyneitä välineitä, työkaluja, merkkejä sekä käsitteitä
toiminnassaan, lisäksi toimintaan liittyy säännöt, työnjako ja yhteisö. (Engeström 2004, 9.)
Toiminnan teorian käsite luo linkin yksilön ja yhteiskunnan välille, yksilön teot ja ominaisuu-
det nähdään kollektiivisessa toimintajärjestelmässä muodostuvina (Engeström 1998, 11).

Kaavio 1. Toimintajärjestelmän rakennemalli (vrt. Engeström 1987, 78)

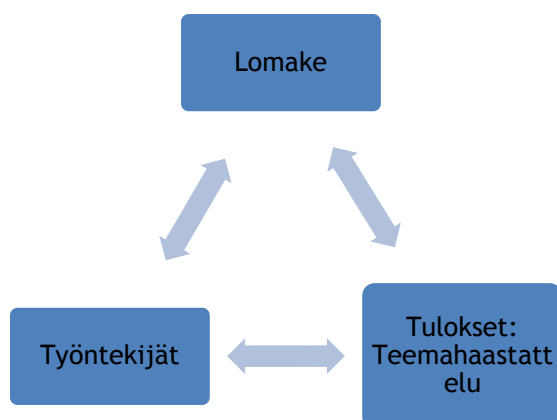
Kehittävän työntutkimuksen kolme pääpiirrettä ovat toimintajärjestelmä (kaavio 1), ekspan-
siivinen oppiminen sekä tutkijan aktiivisuus ja osallisuus kehittämisessä. Ensimmäinen piirre

on, että ihmiset asetetaan kollektiivisen toimintajärjestelmän keskipisteeseen kulttuurisine välineineen ja ristiriitoineen. Toinen piirre on, että kehittävä työntutkimus pyrkii ekspansiiviseen oppimiseen, pyritään oppimaan siis jotakin sellaista, mitä ei vielä ole tai tiedetä. Kolmas piirre liittyy tutkijan aktiivisuuteen, tutkija tekee näkyväksi työyhteisölle sen mahdolliset ristiriidat ja mahdollisuudet ja antaa uusia välineitä tilanteiden muuttamiseen. (Engeström 2004, 154-155.)

Tutkijan rooli kehittävässä työntutkimuksessa on lisäksi toimia tapahtumien tallentajana, olla kriittinen asioiden ja tilanteiden erittelijä sekä reflektoida omia tekojaan ja tulkintojaan (Engeström 1998, 125-126). Lomakkeen laadinnan aikaan pyrin pääsemään itsenäistyvän nuoren maailmaan. Muistelin omia kokemuksiani itsenäistymisen tiellä sekä vaikeita ja haasteellisia asioita. Lisäksi koen työkokemukseni olleen tarpeellinen apu itsenäistyvän nuoren maailman ymmärtämisessä. Samaistuminen lomakkeen kohderyhmään sekä kohderyhmän tilanteen ymmärtäminen kokonaisvaltaisesti oli mielestäni edellytys lomakkeen teon prosessissa. Myös turvatalojen itsenäistymisen tuen työn hahmottaminen on ollut mielestäni edellytys uuden työvälineen laadinnassa.

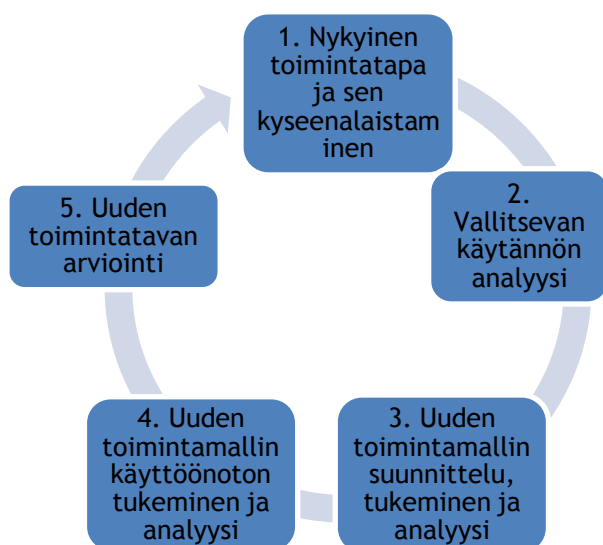
Toimintajärjestelmä on jatkuvassa muutoksessa. Muutoksia tapahtuu, kun esimerkiksi työn kohde muuttuu, mutta väline pysyy ennallaan. Tällaiset ristiriidat voivat johtaa kriiseihin ja koko toimintajärjestelmän laadullisiin muutoksiin. (Engeström, 2004, 12.) Esimerkiksi turvatalojen asiakaskunta muuttuu ajoittain, sillä nuorisokulttuurit ja trendit vaihtelevat sekä ajoittain tietyt ongelmat ovat enemmän ”pinnalla” kuin toiset. Toimintaa ja työn välineitä pyritään jatkuvasti kehittämään asiakaskuntaan sopivaksi ja laatimani lomake toimii ainakin osaksi tällaisena kehittämisenä.

Rajasin toimintajärjestelmän opinnäytetyössäni työn tekijään, välineeseen ja kohteeseen. Seuraavassa kaaviossa (kaavio 2) esitän tutkimukseni toimintajärjestelmän Engeströmin mallia (kaavio 1) mukaillen. Lomakkeen käyttäjinä toimivat itsenäistymisen tuen työntekijät, itsenäistymisen tuen työn kehittämisen välineenä oli laatimani lomake tuen puoliväliin. Lomakkeen laadinnan onnistumista arvioin työntekijöiden teemahaastattelun avulla.

Kaavio 2. Toimintajärjestelmän tekijä, väline ja kohde tutkimuksessani

Ekspansiiviselle oppimiselle on tunnusomaista, että oppimisen kohteena ovat tutkimuksen toimintajärjestelmä (kaavio 1) ja sen laadulliset muutokset. Ekspansiivinen oppiminen voidaan nähdä avoimena syklinä, missä toimintajärjestelmä ja sen eri osatekijät ovat jatkuvassa muutoksessa laadullisesti. (Engeström 1998, 87-88.)

Kaavio 3. Kehittävän työntutkimuksen vaiheet ekspansiivisen syklimallin avulla havainnollistettuna (vrt. Engeström 1998, 128)

Ekspansiivisessa oppimisessa toiminnan kohde laajenee. Laajeneminen tapahtuu neljällä eri ulottuvuudella: aikaulottuvuudella, paikan ja tilan ulottuvuudella, vastuun ja moraalisen ulottuvuudella ja kehityksen ulottuvuudella (kaavio 3). Ekspansiivinen oppiminen etenee oppimissyklinä, joiden vaiheisiin voivat kuulua tyypilliset ekspansiiviset oppimisteot kuten kyseenalaistaminen, analysointi, mallittaminen ja mallin tutkiminen. Oppimissyklissä voidaan törmä-

tä yllättäviin esteisiin tai ristiriitoihin, jolloin joudutaan siirtymään taaksepäin syklissä. Ekspansiiviselle oppimissyklille on ominaista erilaisten näkökulmien törmäminen ja väittely. Nämä ristiriidat eivät kuitenkaan vaikuta ainoastaan ekspansiivisen kehittämisen onnistumiseen, sillä eniten vaikuttaa uuden toimintamallin luoma merkitys. (Engeström 2004, 59-61.)

Aina riippuu tutkimuksesta, mihin ekspansiivisen syklin vaiheeseen väliintulo ja toiminnan ristiriitojen analyysi sijoittuu. Tästä johtuen syklin eri vaiheet ovat eri tavalla korostettuina eri tutkimuksissa. Aina riippuu myös tutkimuksesta, millaisella panostuksella syklimallia käytetään. Syklimallin avulla pienetkin muutokset suhteutetaan työn kokonaiskehitykseen. Tämän takia syklimallia on tärkeä käyttää kaikenlaisissa kehittävän työntutkimuksissa. (Engeström 1998, 128-130.)

Kehittävä työntutkimus on lähestymistapa, joka osallistaa työntekijät muuttamaan ja analysoimaan työtään. Valmiita ratkaisuja ei tuoteta ulkoapäin, vaan työn välineitä ja malleja muokataan työyhteisön sisällä. Kehittävä työntutkimus on muutokseen pyrkivä kehittämisen, tutkimuksen ja koulutuksen yhdistävä strategia. (Engeström, 1998, 12.)

Seuraavassa kaaviossa (kaavio 4) esitän lomakkeen käytön prosessin etenemisen Engeströmin mallia (kaavio 3) mukaillen.

Kaavio 4. Syklimallin vaiheet tutkimuksessani

Lomakkeen kehittäminen turvatalojen itsenäistymisen tuen työn välineeksi eteni ekspansiivisen oppimissyklin (kaavio 4) mukaisesti. Kohdassa 1 (nykyinen toimintatapa ja sen kyseenalaistaminen) sain toimeksiannon lomakkeen laadintaan työntekijöiltä. Työntekijä Vantaalta otti minuun yhteyttä toukokuussa 2010 toivoen, että tekisin heille lomakkeen itsenäistymisen

tuen puoliväliin. Myös Tampereen turvatalo halusi kokeilla uutta työvälinettä ja työntekijät suostuivat tulemaan mukaan opinnäytetyöhöni. Kohdassa 2 (vallitsevan käytännön analyysi) tutustuin turvatalojen arviointilomakkeeseen sekä My Life - kaavioon ja työn muihin välineisiin ja menetelmiin hahmottaakseni uuden lomakkeen tarpeellisuutta ja tehtävää itsenäistymisen tuen työn prosessissa.

Syklin kohdassa 3 (uuden toimintamallin suunnittelu, tukeminen ja analyysi) työntekijät kertoivat minulle toiveensa lomakkeen tavoitteista elokuussa 2010. Tapaamisessa kävimme lisäksi läpi itsenäistymisen tuen työn prosessia turvataloilla sekä itsenäistymisen tuen työn välineitä (Vantaan arviointilomake, Tampereen My Life-kaavio, asiakaspalautelomake) Tapaamisen jälkeen aloitin lomakkeen luonnostelun. Lomakkeen tavoitteet muodostuivat seuraavanlaisiksi: nuoren tuen tarpeen mahdollisten muutosten huomaaminen, nuoren verkoston merkityksen läpi käyminen, nuoren arjen hallinnan käsittäminen sekä nuoren tyytyväisyys turvatalojen tukeen itsenäistymisen prosessissa. Luonnostelin neljä eri versiota lomakkeesta saaden työntekijöiltä palautetta ja kehitysehdotuksia. Lokakuussa 2010 teetin kyselyn testiryhmällä, joka koostui kymmenestä 17-21-vuotiaasta nuoresta. Heiltä sain merkittävää palautetta lomakkeen ymmärrettävyydestä.

Syklin 4. kohdassa (uuden mallin käyttöönotto) työntekijät saivat lomakkeen käyttöön sopimuksemme ajaksi. Tampereella lomake oli työntekijöiden käytössä 1.11.2010-22.2.2011. Työntekijöiden teemahaastattelun tein 23.2.2011. Vantaan työntekijän käytössä lomake oli 1.11.2010-13.12.2010. Vantaan työntekijän teemahaastattelun tein 13.12.2010. Syklin 5. kohta (uuden toimintamallin arviointi) tapahtui työntekijöiden teemahaastattelun muodossa. Lisäksi tarkkailin täytettyjä lomakkeita pyrkien saamaan niistä täydentävää materiaalia teemahaastattelusta saamiini tuloksiin. Lomakkeen toimivuudesta itsenäistymisen tuen työssä ja lomakkeen kehittämisen jatkosta turvataloilla kerron tarkemmin luvussa 5.

3.3 Aineiston analyysimenetelmä

Ennen lomakkeen laadinnan aloittamista tapasin työntekijät elokuussa 2010. Tapaamisessa työntekijät asettivat lomakkeelle tavoitteet. Kävimme lisäksi yhdessä läpi itsenäistymisen tuen työn prosessia sekä Vantaan arviointilomaketta ja Tampereen My Life- kaaviota. Pohdimme, mikä merkitys laatimallani lomakkeella tulee olemaan itsenäistymisen tuen työn prosessissa SPR:n nuorten turvataloilla. Lomakkeen laadinnan onnistumista arvioin työntekijöiden teemahaastattelun avulla. Tein teemahaastattelut sen jälkeen, kun lomake oli ollut työntekijöiden käytössä itsenäistymisen tuen työssä sopimamme ajan. Teemahaastattelurunko on liitteenä 2.

Teemahaastattelu ottaa huomioon, että haastateltavien tulkinnat asioista ja heidän antamansa merkitykset asioille ovat keskeisiä, nämä tulkinnat ja merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa. Yksityiskohtaisten kysymysten sijaan teemahaastattelu etenee kaikille haastateltaville asetettujen samojen teemojen varassa. Teemahaastattelu korostaa yksilön ajatuksia, kokemuksia, uskomuksia sekä tunteita. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 47-48.)

Teemahaastattelu on keskustelu, jossa tutkija pyrkii saamaan tietoa häntä kiinnostaviin asioihin (Eskola & Vastamäki 2007, 25-27). Tutkimuksessani pyrin saamaan tietoa laatimastani lomakkeesta osana itsenäistymisen tuen työtä ja prosessia. Työntekijöiden osallistuminen tutkimukseeni ja suostuminen haastatteluihin oli tärkeää, sillä sitä kautta he saivat oman mielipiteensä kuuluviin ja mahdollisuuden kertoa omista kokemuksistaan lomakkeesta työvälineenä tuen puolivälissä olevien nuorten kanssa. Käytin haastattelutilanteissa tallenninta, koska halusin välttää muistiinpanojen tekemisen haastattelutilanteissa. Haastattelujen jälkeen kirjasin tallenteiden aineistosta tutkimukseni kannalta oleelliset vastaukset, aiheet sekä ajatukset myöhempää analyysia varten.

Laatimassani lomakkeessa pyrin kysymysten selkeyteen sekä lomakkeen yksinkertaisuuteen, muodostin kysymykset niin, että ne olisi nuorille mahdollisimman helppoja ymmärtää ja vastaisivat työntekijöiden asettamiin tavoitteisiin lomakkeesta. Työntekijöiden toiveena oli, ettei lomake ole liian pitkä eikä vastaaminen veisi kauan aikaa. Lomakkeen haluttiin sisältävän enimmäkseen suljettuja kysymyksiä ja lomakkeen haluttiin olevan selkeä ja yksinkertainen.

3.4 Tutkimuksen eettisyys

Eettisyyden tulee olla läsnä jokaisessa tutkijan valinnassa ja läpi koko tutkimusprosessin. Tutkijan tulee pohtia eettisyyttä aiheen valinnassa, tutkimuksen rajaamisessa sekä tutkimuskysymysten asettamisessa. Lisäksi eettisyys on läsnä, kun tutkija pohtii omaa suhdettaan tutkimuskohteeseen ja aineiston hankinnan kokonaisuuteen sekä kun tutkija tulkitsee tutkimuksen tuloksia. (Pohjola 2007, 11-12.) Turvatalojen työntekijät antoivat minulle luvan mainita raportissa heidän toimipisteensä. Koen tämän lisännen työni mielenkiintoa ja luotettavuutta. Tutkimukseni ei kohdistu turvatalojen asiakasryhmään, joten työntekijöiden ääni tulee kuuluviin työssäni eniten. Työntekijät antoivat minulle mahdollisuuden mainita heidän nimensä työssäni.

Tutkijan tulee noudattaa työssään rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tulosten tallentamisessa, esittämisessä ja arvioinnissa. Tutkijan tulee käyttää tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä sekä kunnioittaa muiden tutkijoiden saavutuksia ja tuloksia antamalla heille asianmukainen arvo omassa työssään. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002.) Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara

kirjoittavat (2007, 25), että lähtökohtana tutkimuksessa tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen. Tämä tarkoittaa, että ihmiselle tulee antaa mahdollisuus päättää tutkimukseen osallistumisesta. Turvatalojen työntekijät halusivat kertoa nuorille heidän osallistumisestaan tutkimukseeni kuitenkin korostaen, ettei nuorten tietoja tai yksityiskohtaisia lomakkeiden vastauksia työssäni tule esille, sillä tutkimuksen kohteena on lomake, eivätkä nuorten vastaukset. Nuorille annettiin mahdollisuus valita, halusivatko he lomakkeensa tulevan minulle asti täytettynä vai eivät.

En havainnoinut lomakkeen täyttämisen hetkiä turvataloilla, sillä silloin nuorten anonymiteetti olisi rikkoontunut tutkimuksessa sekä lomakkeen täyttämisen hetkistä olisi saattanut tulla epäluonnollisempia. Havainnoinnista saadut tulokset olisivat saattaneet osaltaan tuoda tutkimukseni tuloksiin laajempaa ja toisenlaista näkökulmaa. Turvatalojen työntekijät eivät innostuneet havainnoinnista yhtenä tutkimukseni osana. Työntekijät perustelivat näkökantaansa Punaisen Ristin periaatteilla ja ammattietiikkansa pohjalta.

Tärkeä yhteinen nimittäjä kaikille sosiaalialan ammattilaisille on ammattietiikka. Sosiaalialalla sitoudutaan yhteisiin eettisiin näkemyksiin suhteessa ihmisyyteen, työn tekemisen tapoihin sekä tavoitteisiin. Sosiaalialan ammattilaisella on erityinen suhde ammattietikkaan, sillä työhön sisältyy usein valta vaikuttaa asiakkaan elämään. Yksi tärkeä osa ammattietikkaa on asiakassuhteen luottamuksellisuuden kunnioittaminen. (Talentia Ry 2005, 29, 5, 20.)

4 Tutkimustulokset

Tässä luvussa vastaan tutkimustehtävääni ja tutkimuskysymyksiini. Kerron teemahaastattelusta sekä analysoin ja tulkitsen lomakkeista saatuja vastauksia. Olen nimennyt haastattelemani työntekijät nimillä Vantaan työntekijä, Tampereen työntekijä 1 ja Tampereen työntekijä 2. Käytän työntekijöiden teemahaastattelujen aineistoista sitaatteja. Täytettyjä lomakkeita sain yhteensä kaksitoista, Vantaalta viisi kappaletta ja Tampereelta seitsemän kappaletta. Lomakkeisiin vastanneista oli neljä miestä ja kahdeksan naisia. Iältään vastaajat olivat 17-21-vuotiaita.

4.1 Lomakkeen käyttö

Vantaan työntekijä varasi aikaa lomakkeen täyttämiseen ja läpi käymiseen noin 15 minuuttia, hän antoi nuorten ensin itse täyttää lomakkeen, sen jälkeen työntekijä ja nuori kävivät lomakkeen yhdessä läpi ja nuoret saivat halutessaan lisätä lomakkeeseen vielä asioita. Vantaan työntekijä saattoi palata myöhempien keskustelujen ja tapaamisten yhteydessä lomakkeen kohtiin vielä uudestaan nuorten kanssa. Nuorten asenteet lomakkeen täyttämiseen olivat Van-

taan työntekijän mukaan positiivisia, Vantaan työntekijä kertoi ja korosti nuorille heidän hyötyvän itse lomakkeen täyttämisestä.

”Aikaa nuorilla lomakkeen täyttämiseen meni hyvin eri aikoja... muutamasta minuutista siihen, että yksi miettii vieläkin vastauksia kotonaan” (Vantaan työntekijä)

Tampereen työntekijällä 1 meni aikaa lomakkeen työstämiseen 10-15 minuuttia ja yhden nuoren kohdalla tunnin verran. Tampereen työntekijän 1 mielestä lomakkeen täyttämiseen ja läpikäymiseen voi käyttää aikaa paljon, hänen mukaansa keskustelua lomakkeesta saa viritettyä paljon.

Tampereen työntekijä 2 kertoi ensin nuorille lomakkeesta ja opinnäytetyöstäni. Työntekijä antoi nuorten täyttää lomakkeen yksin, ja sen jälkeen he keskustelivat yhdessä lomakkeesta. Tampereen työntekijä 2 varasi aikaa 5-20 minuuttia lomakkeen työstämiseen. Tampereen työntekijä 2 korosti myös, että aikaa lomakkeen työstämiseen voi käyttää kauan, sillä nuoren elämänhistorian tuntiessa voisi keskustelua pohjata aiempaan tietoon nuoresta, keskustelua voi visioida kohti tulevaa tai käydä läpi nuoren menneisyyttä. Keskustelua saattoi syntyä melkein mistä vaan Tampereen työntekijän 2 mukaan.

”Lomakkeen täyttämisen ja työstämisen tilanteet on mennyt sen mukaan, olenko kokenut tarvitsevani nuoresta mitään tietoa ja mitä tietoa nuori on ollut valmis antamaan.” (Tampereen työntekijä 2)

Vastattujen lomakkeiden perusteella havaitsin, että nuoret olivat täyttäneet lomakkeen sen aiheisiin uppoutuen. Nuoret olivat perehtyneet kaikkiin kysymyksiin. Kahdessa vastatussa lomakkeessa ei ollut perusteluja kohdissa 10-12, joissa kysyttiin nuoren tyytyväisyyttä turvatalon tarjoamaan tukeen. Kymmenen nuorta oli kirjoittanut perusteluja kyseiseen kohtaan. Lomakkeen avoimiin kohtiin oli muutenkin kirjoitettu paljon perusteluja.

Vantaan työntekijä käytti lomaketta apuna tiedonsiirrossa uudelle työntekijälle, joka aloitti itsenäistymisen tuen työn haastatteleman työntekijän siirryttyä tehtävästä pois vuoden 2011 alussa. Vantaan työntekijän mielestä laatimani lomake tuli hänen työhönsä hyvään tilanteeseen, sillä lomakkeen avulla nuoret saivat mahdollisuuden kertoa uudelle työntekijälle itsestään ja kuulumisistaan. Työntekijävaihdoksen takia Vantaan työntekijä käytti lomaketta myös nuoren kohdalla, joka oli ollut tuen piirissä vasta kuukauden. Vantaan työntekijän mielestä laatimani lomake oli Vantaan arviointilomaketta kätevämpi tiedon siirrossa uudelle työntekijälle, etenkin lomakkeen viimeisen kysymysten ansiosta, joissa kysytään nuoren toiveita tuen loppuaikaa ajatellen. Vantaan työntekijä oli tyytyväinen, että lomakkeen avulla hän sai palautetta nuorilta omasta työstään.

Olimme sopineet työntekijöiden kanssa etukäteen, että lomakkeen käyttö tulee jokaisen työntekijän kohdalla olemaan erilaista, sillä työntekijöillä on omat mieltymyksensä työvälineiden käyttöön. Koen kuitenkin jälkikäteen, että tarkemmat yhteiset säännöt lomakkeen käyttöön olisivat olleet tutkimukseni kannalta tärkeitä. Koen työntekijöiden erilaiset mieltymykset lomakkeen käytöstä vaikeuttaneen minun osaani tutkijana. Minun oli vaikeampi luoda tuloksista kokonaisuutta, koska lähtökohta lomakkeen käytön käytäntöön oli erilainen. Jatkoa ajatellen en pitäisi huonona ideana luoda yhteisiä sääntöjä lomakkeen käytölle, se loisi yhteisempää linjaa. Olen tyytyväinen, että jokainen työntekijä pyrki saamaan laatimastani lomakkeesta itselleen parhaimman hyödyn työhönsä.

4.2 Lomakkeelle asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Lomakkeen kohdat kolme ja neljä on tarkoitettu ensisijaisesti nuorten tuen tarpeiden muutosten huomaamiseen. Koen, että lomake voi kokonaisuudessaan vastata nuoren tuen tarpeiden muutoksista edellyttäen, että työntekijä tuntee nuoren ja lomakkeen kohdista luodaan keskustelua.

Vantaan työntekijä koki lomakkeen kokonaisuudessaan vastanneen nuorten tuen tarpeiden muutoksista. Vantaan työntekijä oli nuorten tuen tarpeiden muutosten havaitsemisen suhteen tyytyväinen. Tampereen työntekijä 2 ei saanut uutta tietoa nuorten tuen tarpeiden muutoksista. Toiminnan tavoitteet eivät muuttuneet yhdenkään nuoren kohdalla lomakkeen täyttämisen jälkeen. Tampereen työntekijä 2 kertoi, että lomakkeen työstämisen kautta hänen ja nuoren väliseen keskusteluun saattoi tulla uudenlaista näkökulmaa ja työntekijä sai uutta tietoa nuorista.

Tampereen työntekijä 1 kertoi saaneensa lomakkeen avulla varmuuden nuoren tuen tarpeesta jatkoa ajatellen:

”Lomakkeen avulla olen saanut kiinni nuoren tarpeista, jos sitä ei muuten ole saanut selville. Mulla on saattanut olla joku ajatus, mitä nuori tarvitsee, muttei ole ollut varmuutta onko asia näin. Lomakkeen avulla olen saanut varmistuksen nuoren tuen tarpeista.” (Tampereen työntekijä 1)

Turvataloilla käytetään nuoren verkoston hahmottamisessa työvälineenä verkostokarttaa, jonka avulla kartoitetaan nuoren kokemuksia läheisiksi ja etäisiksi koetuista ihmisistä. Sosiaalinen tuki ja nuoren verkoston läsnäolo elämän muutostilanteissa on tärkeää, sillä niiden tukeen nojautuen nuori voi kiinnittyä yhteisöön, saada informaatiota sekä konkreettista apua. Verkostokartan avulla työntekijä saa esimerkiksi tietoa siitä, keitä nuoren sukulaisia tulisi ak-

tivoida mukaan nuoren tukemiseen yhdessä muiden tukimuotojen kanssa. (Himberg & Jauhiainen, 2002, 172-174.)

Itsenäistymisen tuen työntekijä toimii verkostotyön yhdyshenkilönä ja koordinoijana. Verkostotapaamisia järjestetään säännöllisin väliajoin. Nuoren verkosto voi koostua perheestä, sosiaalityöntekijästä ja muista läheisistä ihmisistä. Tarvittaessa nuorelle luodaan verkosto, jos sitä ei ole tai siitä puuttuu jokin tekijä. (Tulppo 2008, 41.) Laitimassani lomakkeessa kohdat viisi ja kahdeksan on tarkoitettu verkoston merkitystä nuorelle kartoittaviksi kysymyksiksi.

Lomakkeen tavoite kartoittaa verkoston merkitystä nuorelle tuen puolivälissä, eli lomakkeen täyttämisen hetkellä, oli Vantaan työntekijän mielestä onnistunut. Hän oli tyytyväinen aiheesta virinneeseen keskusteluun nuorten kanssa sekä siihen, että nuoret olivat lisänneet asioita lomakkeen kohtaan viisi, jos siitä puuttui jokin heille merkittävä verkoston tekijä. Tampereen työntekijöille lomake ei antanut uutta tietoa nuorten verkostosta muuten kuin kaveri- ja seurustelusuhteiden suhteen. Tampereen työntekijät kokivat verkostokartan ja -neuvottelujen antavan heille enemmän näkemystä nuoren verkostosta kuin lomakkeen vastaukset. Kaikki nuoret olivat vastanneet lomakkeen verkostoa kartoittaviin kohtiin ja kahdessa lomakkeessa nuori oli lisännyt kohtaan viisi itselleen tärkeitä verkoston tekijöitä.

Nuoren arjen hallinnan tukemiseen kuuluu työn, opiskelun, talousasioiden, harrastustoiminnan, ihmissuhteiden ja arjen perustoimintojen, kuten siivoamisen tai kaupassa käynnin, tukeminen. Nuorta tuetaan asunnon etsimisessä ja omaan asuntoon muuttamisessa. Vantaalla nuoren arjen hallintaa kartoitetaan erilaisin menetelmin: työntekijä käyttää lomakkeita kartoittamaan nuoren tuloja ja menoja, kodin tarvikkeita ja puuttuvia tarvikkeita sekä miten rahaa kuluu mm. kauppaan viikossa tai kuukaudessa. Moni nuori on jo tässä elämän vaiheessa velkaantunut ja tarvitsee tukea taloudellisen tasapainon löytämiseen. Nuorelle annetaan tuen alussa tehtäviä. Nuoren tulee esimerkiksi pohtia, mihin rahat riittävät kuukaudessa (henkilökohtainen tiedonanto 2010, Sara Petersen-Jessen). Vantaan työntekijä käyttää apunaan nuori-soasuntoliiton nettisivustoja, mistä löytyy budjettilaskuri, säästövinkkejä, tietoa taloudellisen tuen mahdollisuuksista, asuntoja, asumisen sanastoa ja testejä (Asumisen ABC, n.d).

Lomakkeen avulla kaikki työntekijät saivat nuoresta uutta tietoa ja se loi uudenlaista keskustelua nuoren arjen hallintaan liittyvistä aiheista. Lomakkeen kohdat viisi, kuusi ja seitsemän kartoittavat nuoren arjen hallinnan tasoa. Lomakkeen avulla työntekijät saivat nuoreen liittyviä ominaisuuksia esille sekä kartoitettua nuoren pärjäämistä ja nuoren arjen sisältöä. Tampereen työntekijä 1 ja Vantaan työntekijä olivat sitä mieltä, että lomake vastaa nuoren arjen hallinnan tasoon kokonaisvaltaisesti ja useampi kohta lomakkeesta on virittänyt keskustelua aiheesta. Nuoret olivat vastanneet niukasti lomakkeen kohdan kuusi jatkokysymykseen, jossa pyydetään mainitsemaan haastavia asioita arjessa, jos aiemmasta listasta oli jäänyt jokin te-

kijä nuoren mielestä pois. Yksi vastanneista vastasi jatkokysymykseen kaipaavansa apua omasta terveydestä huolehtimiseen. Vantaan työntekijä kertoi haastattelussa, että nuoren kirjaaman vastauksen perusteella hän sai nuoresta uutta tietoa. Työntekijä ja nuori pystyivät tämän vastauksen pohjalta luomaan itsenäistymisen tuen toiminnalle lisää tavoitteita ja työntekijän ymmärrys nuorta kohtaan lisääntyi.

Vantaan työntekijä oli tyytyväinen lomakkeen kohtiin, joissa kysytään nuorten tyytyväisyyttä turvatalojen tarjoamaan tukeen itsenäistymisessä. Lomakkeen loppuosa eli kysymykset 9-12 kartoittavat nuoren tyytyväisyyttä turvatalon tarjoamaan itsenäistymisen tukeen tuen alussa ja lomakkeen täyttämisen hetkellä. Lomakkeen kohta kaksitoista suuntaa tulevaisuuteen, siinä kysytään nuoren toiveita tuen loppuajaksi.

Kaikkien vastattujen lomakkeiden pohjalta Vantaan työntekijä sai palautetta, että nuoret kaipaavat enemmän yhteistoimintaa ja vertaistukea turvatalon itsenäistymisen tuessa. Työntekijä koki, että lomake oli edellytys tämän asian esiin tulemiselle. Kahdessa vastatussa lomakkeessa oli kirjattu toive yhteistoiminnan lisäämisestä. Ilmeisesti muiden nuorten kohdalla toive on tullut ilmi työntekijän ja nuorten välisissä keskusteluissa.

Vantaalla itsenäistymisen tukeminen on vielä tällä hetkellä pääsääntöisesti yksilötapaamisia nuoren kanssa ja verkostoneuvotteluja. Toimintaa kuitenkin pyritään kehittämään enemmän ryhmätoimintamuotoon, missä nuoret voisivat jakaa kokemuksiaan ja oppia toisiltaan. Tällä hetkellä kehitteillä on yhteinen elämänhallintaan liittyvä kurssi Vantaan turvatalon sekä Vantaan nuorisosauntoliiton asiakkaille. Jatkossa kurssista tulisi nuorille pakollinen osa itsenäistymisen tuen saantia. Tällä hetkellä yhteistoimintaa nuorille ja työntekijöille järjestetään kaksi kertaa vuodessa toteutettavan retken muodossa yhdessä Helsingin turvatalon itsenäistymisen tuen asiakkaiden ja työntekijöiden kanssa (henkilökohtainen tiedonanto 2010, Sara Petersen-Jessen). Tampereella ryhmätoiminta on kiinteä osa itsenäistymisen tukea. Ryhmätoiminta on tavoitteellista ja kuntoutuksellista. Viikoittain on avoin vapaaehtoistyöntekijän ylläpitämä ryhmä. Lisäksi Tampereen turvatalo tarjoaa taidemaalausta ja sosiaalipedagogista hevostoimintaa pienryhmissä.

Ryhmä on yksilölle kuin peili, jonka kautta hän voi pohtia omia toimintatapojaan. Parhaimmillaan ryhmään kuulumisen kehittää nuoren persoonallisuutta ja auttaa häntä löytämään oman itsensä. Ryhmään kuulumisen, hyväksytyksi tuleminen, osallistuminen ja vaikuttaminen ovat yksilön kehityksen kannalta tärkeitä asioita. Ryhmässä on yhteinen tavoite, ja toiminta ohjautuu sen mukaan. (Himberg & Jauhiainen 2002, 96-97, 167-169.)

Tampereen työntekijöille lomakkeen kohdat 9-12 tukivat käsitystä siitä, että nuoret ovat kokeneet saaneensa tukea niihin asioihin, joiden takia ovat tuen piiriin tulleetkin. Nuorten ko-

kemukset turvatalon tarjoamasta tuesta liittyivät arjen hallinnan parantumiseen, oman asunnon saamiseen ja yleisesti nuoren omien asioiden järjestykseen saamiseen. Nuorten vastauksista voi myös havaita, että turvatalo on ollut tärkeä auttamistaho. Nuorten tarve kuuntelemaan ja läsnä olevaan ammattilaiseen tulee ilmi viidessä lomakkeessa seitsemästä. Tampereen työntekijät kokivat, ettei lomakkeen kohdista tullut yllättäviä tai uusia seikkoja ilmi liittyen nuorten tyytyväisyyteen tuen saannista tai sen jatkosta.

Tampereen työntekijät kertoivat negatiivista palautetta tulevan työntekijöille yleisesti ottaen nuorilta hyvin vähän. Työntekijät pohtivatkin nuorten rehellisyyden tasoa lomakkeen kohdissa 9-12. Keskustelumme eteni turvatalon tuen vapaaehtoisuuteen ja turvatalon tarjoaman tuen väliaikaisuuteen. Jos nuori ei sitoudu, ei tuen antaminenkaan jatku. Tästäkin johtuen negatiivista palautetta saattaa tulla nuorilta suhteellisen vähän työntekijöille, sillä toiminta lähtee nuoren lähtökohdista ja loppuu, kun tavoitteet on saatu täytettyä. Kaikissa Vantaan sekä Tampereen lomakkeissa oli vastaus ”kyllä”, kun kysyttiin nuoren tyytyväisyyttä itsenäistymisen tukeen *tuen alussa*. Tyytyväisyyteen tukeen *tällä hetkellä* oli tyytyväisiä yksitoista vastaajaa kahdestatoista.

Lomakkeen kohdassa kymmenen kysytään nuoren tyytyväisyyttä saamaansa tukeen *tuen alussa*. Lomakkeen kohta kymmenen oli Vantaalla nuorille vaikea ymmärtää. Vantaan työntekijä oli joutunut 90 %:lle nuorista selventämään, mitä lomakkeessa käytetty ”*tuen alussa*” tarkoittaa. Vantaalla itsenäistymisen tuen aloitusvaihe kestää määrittelemättömän ajan riippuen nuoren tarpeista. Itsenäistymisen tuki voi alkaa Vantaalla kriisiasiakkuuden jälkeen, avoasiakkuuden jälkeen tai lomittain kriisiasiakkuuden kanssa. Vantaan työntekijä kommentoi lomakkeen kohtaa kymmenen:

”Mun mielestä se onkin hyvä, että se käydään yhdessä läpi, että mitä se tuen alku tarkoittaa. Lomakkeessa se on hyvä näin, nuoren kanssa täytyy vaan sitten käydä asia läpi, kyse on turvatalon käytänteiden sekavuudesta ja monipuolisuudesta, ei lomakkeesta.” (Vantaan työntekijä)

Yksi tavoite lomakkeella oli, että nuorella olisi mahdollisuus hetkeksi pysähtyä pohtimaan omaa tilannettaan ja elämäänsä lomakkeen täytön hetkellä. Muistan yhden työntekijöistä kertoneen elokuun tapaamisessamme, että usein nuoret ”juoksevat elämäänsä eteenpäin”, joten pysähtyminen pohtimaan omaa tilannetta ja jatkoa olisi hyvä asia.

Vantaan työntekijä koki, että nuorten pysähtymistä omaan senhetkiseen tilanteeseen lomaketta täytettäessä on ollut havaittavissa joidenkin nuorten kohdalla. Lomakkeen kohta neljä oli Vantaan työntekijän mielestä tähän tavoitteeseen toimiva. Tampereen työntekijät kokivat, että nuorten on helpompi kirjoittaa paperille, jos jokin asia elämässä on huonosti. Kes-

kusteluissa asiat eivät välttämättä tule niin hyvin ilmi ja tämän takia nuoren pysähtymistä voi olla vaikea havaita. Tampereen työntekijä 2 kommentoi:

*”Kaikki minun toimeksiannosta lomakkeen täyttäneet nuoret ovat suhtautuneet lomakkeen täyttämiseen positiivisella tavalla vakavasti uppoutuen, ikään kuin ajatellen, että tämä on minun elämäni ja minun mielipide näkyy tässä lomakkeessa. Tällaista ilmiötä ei tapahdu ihan jokaisen lomakkeen kohdalla... lomake on ollut väylä vastata rehellisesti, usein nuoret saat-
taa sanoo että menee hyvin, mutta kun asioita lähdetään avaamaan tuleekin asioita ilmi, ettei välttämättä menekään niin hyvin.” (Tampereen työntekijä 2)*

Tampereen työntekijät kokivat, että monen nuoren on vaikea mennä ajassa taaksepäin eli muistella, mikä tilanne on ollut tuen piiriin tullessa eli itsenäistymisen tuen alussa. Näin ollen toivottua ”nuoren pysähtymistä” on Tampereella ollut vaikea havaita tai toteuttaa. Tampereen työntekijä 2 kommentoi:

”Lomake olisi hyvä toteuttaa joiltain osin tuen alussa, keskivaiheilla ja lopussa, että saisi nuoren prosessin näkyviin kunnolla. Tällä tavalla kuin nyt on tehty niin lomake jää irralliseksi interventioksi, missä vähän kysellään mitä nuorelle kuuluu. Pitäisi olla jotain, mihin väli-lomakkeen vastauksia pohjata, jos näin olisi niin niistä lomakkeista nuori voisi saada voimavaroja, kun huomaa missä asioissa on mennyt eteenpäin.” (Tampereen työntekijä 2)

Lomakkeessa kohta 12 pyrkii saamaan vastauksen nuorten toiveisiin turvatalon tarjoamaan tukeen tuen loppuajaksi. Tampereen työntekijät kertoivat, etteivät saaneet lomakkeen avulla nuorista uutta tietoa tuen loppuaikaa ja sen tavoitteita ajatellen. Vantaan työntekijä kommentoi asiaa:

”Lomakkeen kohdat 9-12 ovat hyviä vastaamaan siihen mitkä voisivat olla tuen loppuajan tavoitteet, niin kuin oli tarkoituskin.” (Vantaan työntekijä)

Vantaan työntekijä oli tyytyväinen lomakkeen kokonaisuuteen sekä kysymysten määrään, tosin hän haluaisi lomakkeen yhden sivun mittaiseksi. Keskustelimme yhden sivun mittaisen lomakkeen haasteista, etenkin kun kysymyksiä ja selvitettäviä asioita on paljon. Päädyimme siihen tulokseen, että kaksi sivua tässä lomakkeessa on hyvä, jotta tilaa vastauksille on tarpeeksi. Lomakkeen kohdista kolme ja neljä Vantaan työntekijä ottaisi todennäköisesti toisen pois, lopulta kuitenkin päädyimme ajatukseen, että yhdessä nämä kohdat täydentävät toisi-
aan ja saavat jäädä lomakkeeseen.

Kaikki työntekijät olivat tyytyväisiä lomakkeen 1-10 asteikkokysymyksiin. Lomakkeen kohdat viisi ja seitsemän saivat kiitosta. Tampereen työntekijä 2 kertoi, että nuorten kirjoittamia

ääriarvoja tarkastelemalla sai esille asioita, jotka muuten olisivat saattaneet jäädä käsittelemättä. Kaikki työntekijät kuitenkin korostivat keskustelun ja havaintojen sekä oman tulkinnan tärkeyttä lomakkeen työstämisen yhteydessä. Ilman keskustelua nuoren valitsemista numeroista, asteikkokohdissakin, jäisi tieto hataraksi.

Tampereen työntekijöiden mielestä lomakkeessa on hyviä kohtia ja työntekijät saivat luotua tärkeitä keskusteluja nuorten kanssa lomakkeen kohdista. Jatkoa ajatellen Tampereen työntekijät pohtivat tekevänsä kolmen lomakkeen sarjan minun lomakettani apunaan käyttäen: tuen alkuun, keskivaiheille ja loppuun. Tällaisenaan lomake ei palvele heidän tarpeitaan, sillä heillä tulisi olla jotain, mihin laatimaani lomaketta pohjata. Työntekijät pohtivat, jos kolmen lomakkeen sarjasta saisi tulevaisuudessa toimivan kokonaisuuden. Työntekijöiden mielestä lomakkeista saisi hyviä dokumentteja myös vuosittaisiin toimintakertomuksiin. Lomakkeiden avulla voisi peilata tavoitteiden onnistumista sekä nuorten prosessien etenemistä. Laatimastani lomakkeesta Tampereen työntekijät aikovat ottaa tietoja nuorten itsenäistymisen tuen loppuyhteenvetoihin tuen päättymisen jälkeen. Tampereen työntekijöillä nousi myös ajatus siitä, että palvelupyynnön yhteyteen viranomaisille olisi hyvä kehittää lomake, johon palattaisiin tuen lopussa turvatalolla.

Tampereen työntekijöiden mielestä lomakkeessa ei ole mitään ylimääräistä tai muokattavia kohtia. Työntekijät kokivat, ettei lomakkeen kohtia tarvinnut selventää nuorille. Lomake on työntekijöiden mielestä selkeä ja kysymykset ovat nuorille helposti ymmärrettäviä.

Vantaan työntekijän mielestä lomake käy hyvin Vantaan itsenäistymisen tuen prosessiin. Nuorilta on tullut palautetta, että arviointilomake (liite 3) on liian pitkä ja sen takia nuoret ovat työntekijän mukaan pitäneet laatimastani lomakkeesta.

5 Pohdinta

Lomakkeen laatiminen turvatalojen itsenäistymisen tuen työlle oli mielenkiintoinen prosessi. Sain näkökulmaa tutkijana siihen, että uuden työvälineen suunnittelu ja laatiminen on vaativa prosessi ja vaatii hyvää suunnittelua ja aikaa.

Koen lomakkeen laatimisen ja käytön jääneen tutkimuksessani pinnalliseksi yritykseksi ja vaatisi vielä paljon työtä, että lomakkeesta saataisiin toimiva osa Vantaan ja Tampereen turvatalojen itsenäistymisen tuen työn prosessia. Haasteena itsenäistymisen tuen prosessin keskivaiheen arvioinnissa mielestäni on, että selvitettäviä asioita on paljon. Lomakkeen tavoitteet olivat laajoja ja niiden asettaminen kysymysten muotoon ei ollut helppoa. Kuitenkin työntekijät olivat tyytyväisiä lomakkeen sisältöön ja se on tärkeintä.

Lomakkeen toivottiin olevan lyhyt ja työntekijät olivat tyytyväisiä sen pituuteen ja lomakkeen täyttöaikaan. Yhtenä osana lomakkeen käyttöä oli työntekijän ja nuoren keskustelu lomakkeen aiheista lomakkeen täytön jälkeen. Nuorten vastaamista lomakkeista olisin halunnut saada enemmän teemahaastattelua täydentävää ja tukevaa materiaalia opinnäytetyöhöni. Työntekijän ja nuoren välinen keskustelu lomakkeen kohdista antoi työntekijöille merkittävää tietoa nuorten tilanteista, minulle tämä tietoa jäi saamatta lomakkeista.

Teemahaastattelu oli mielestäni onnistunut keino saada tietoa laatimani lomakkeen toivuudesta itsenäistymisen tuen työssä turvataloilla. Teemahaastattelun avulla sain tietoa, miten työntekijät olivat lomaketta käyttäneet, ja miten työntekijät kokivat laatimani lomakkeen osana itsenäistymisen tuen prosessia. Haastattelutilanteet olivat onnistuneita ja ilmapii-ri niissä oli rento. Pystyimme luomaan rakentavaa keskustelua laatimastani lomakkeesta.

Lomake voisi tällaisenaan vastata enemmän Vantaan turvatalon itsenäistymisen tuen työn prosessin luonteeseen, sillä Vantaalla on käytössä jo arviointilomake (liite 3) tuen alkuun ja loppuun. Laatimani lomake (liite 1) voisi olla toimiva osa täydentämässä lomakesarjaa. Työntekijä vaihtui Vantaan turvatalolla opinnäytetyöprosessin aikana ja näin ollen haastattelemani työntekijä ei ehtinyt käyttämään arviointilomaketta (liite 3) tuen lopussa nuorten kanssa. Opinnäytetyöni kannalta olisi ollut mielenkiintoista kuulla työntekijän näkemys laatimastani lomakkeesta osana koko itsenäistymisen tuen prosessia ja lomakesarjaa.

Vantaan nuorten turvatalon itsenäistymisen tuen työssä käytettävä arviointilomake (liite 3) on työntekijän mielestä liian pitkä. Toisaalta muokkaamalla ja yhtenäistämällä laatimani lomakkeen ja arviointilomakkeen sisältöjä, voisi Vantaalle saada yhden toimivan lomakkeen tuen alun arviointiin ja tavoitteiden asettamiseen, tuen keskivaiheen arviointiin ja tuen lopun yhteenvedon.

Tampereen turvatalolla laatimani lomake saataisiin toimivammaksi osaksi tuen prosessia, jos myös alku- ja lopputuen kartoitusta kehitettäisiin, niin että laatimani lomake olisi osa esimerkiksi lomakesarjan kokonaisuutta. Tampereella voitaisiin laatimaani lomaketta apuna käyttäen alkaa kehittää lomakesarjaa.

Yhteisen työvälineen kehittäminen turvataloille oli vaikeaa, sillä työvälineet ja -tavat ovat taloilla erilaiset. Jos turvataloille halutaan yhteinen työväline, pitäisi mielestäni myös muita työvälineitä ja työn käytänteitä yhtenäistää. Lomakkeen laadinnan aikaan pyrin ottamaan huomioon sekä Vantaan että Tampereen talojen tarpeet ja erityispiirteet, mikä aiheutti päänvaivaa. Ilman työntekijöiden kehitysehdotuksia lomakkeesta, en olisi todennäköisesti onnistunut lomakkeen laadinnassa. Olen kiitollinen opinnäytetyössäni mukana olleille työntekijöille, sillä heidän apunsa ansiosta onnistuin laatimaan lomakkeen parhaiten heidän toiveitan-

sa vastaavaksi. Toivon, ettei laatimani lomake jäisi viimeiseksi yhteiseksi työvälineeksi turvataloilla vaan, että tämä voisi toimia lähtölaukauksena yhtenäisempään linjaan turvataloilla.

Jatkotutkimuksen aiheita voisivat olla, miten laatimani lomakkeen käyttö on jatkunut turvataloilla ja onko lomakkeessa kehitettävää, jos käyttö on jatkunut sellaisenaan. Tampereen turvatalolle voisi alkaa kehittää lomakesarjaa tuen prosessiin sopivaksi ja Vantaan turvatalolla voisi selvittää laatimani lomakkeen sijaa osana itsenäistymisen tuen prosessia.

Lähteet

Aalberg, V. Siimes, M. 2007. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.

Asumisen ABC. n.d. Nuorisosasuntoliitto Ry. Viitattu 2.2.2011.
<http://www.asumisenabc.fi/index.html>

Bardy, M. 2001. Huoli lapsuudesta ja vanhemmuudesta. Teoksessa Bardy, M. Salmi, M. & Heino, T. 2001. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000- luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus julkaisuja nro. 263. Helsinki: STAKES. 13-14.

Bertolino, B. 1999. Ratkaisukeskeinen nuorisoterapia. Opaskirja ongelmanuorten kanssa työskenteleville. Järvenpää: Lyhytterapiainstituutti Oy. Alkuperäisteos: Wiley, J. 1999. Therapy with troubled teenagers. Rewriting young lives in progress.

Engeström, Y. 1987. Learning by expanding. An activity-theoretical approach to developmental research. Helsinki: Orienta-Konsultit Oy.

Engeström, Y. 1998. Kehittävä työntutkimus. Perusteita, tuloksia ja haasteita. 2. painos. Helsinki: Edita.

Engeström, Y. 2004. Ekspansiivinen oppiminen ja yhteiskehittely työssä. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Vallila, R. (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. 2. korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 25-27.

Furman, B. & Ahola, T. 1995. Muuttuset. Terapiasta ratkaisuihin. 2. painos. Järvenpää: Lyhytterapiainstituutti Oy.

Himberg, L. & Jauhiainen, R. 2002. Suhteita. Minä, me ja muut. 1.- 3. painos. Helsinki: WSOY.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hämeenaho, P. 1988. Milton H. Ericksonin jäljillä. Teoksessa Mannerheimin lastensuojeluliitto (julkaisija) 1988. Ongelmista ratkaisuihin. Näkökulmia suomalaiseen lyhytterapiaan A. D. 1988. Mannerheimin lastensuojeluliitto L-sarja 2/1988. 11-15.

Jaakkola, H. & Schrooten, H. 2010. Vielä on matkaa. Talentia 8/10, 12-14.

Kankaansivu, K. 2007. Punainen Risti. Kuopio: UNIPress Oy AB.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: WSOYpro.

Katajainen, A. Lipponen, K. & Litovaara, A. 2004. Voimavarat käyttöön. 3. painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Laine, M. Bamberg, J. & Jokinen, P. 2007. Tapaustutkimuksen käytäntö ja teoria. Teoksessa Laine, M. Bamberg, J. & Jokinen, P. (toim.) 2007. Tapaustutkimuksen taito. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. 24-25.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007-2011. Pääministeri Matti Vanhasen 2. hallitus. Helsinki: Opetusministeriön julkaisuja 2007: 41.

Lastensuojelulaki 417/2007.

Lämsä, A-L. 2009. Mitä pahan olon taustalla voi olla? Yhteiskunnan muutos ja elämän riskit. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.) Mun on paha olla. Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. 2009. Jyväskylä: PS-kustannus. 21-32.

Möttönen, S. 2002. Kunnat, järjestöt ja paikalliset verkostot. Teoksessa Ruuskanen P. (toim.) 2002. Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus. 117-120.

Nuorisolaki 72/2006.

Nuorten turvatalojen historia. n.d. Punainen Risti. Viitattu 23.9.2010.

http://www.redcross.fi/apuajatukea/nuortenturvatalot/viranomaisille/fi_FI/1282301816337/

Nurmi, J-E. Ahonen, T. Lyytinen, H. Lyytinen, P. Pulkkinen, L & Ruoppila, I. 2007. Ihmisen psykologinen kehitys. 1.-2. painos. Helsinki: WSOY.

Ongelmat kuuluvat jokaisen perheen arkeen, mutta jokaiselle asialle voi tehdä jotain! n.d. Punainen Risti. Viitattu 23.9.2010.

http://www.redcross.fi/apuajatukea/nuortenturvatalot/vanhemmille/fi_FI/index/

Pohjola, A. 2007. Eettisyyden haaste tutkimuksessa. Teoksessa Viinamäki, L. & Saari, E. (toim.) 2007. Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi. 11-12.

Pönkkö, M-L. & Tervonen-Rossi, R. 2009. Moniammatillinen yhteistyö lapsen ja nuoren kasvun tukemisessa. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.) 2009. Mun on paha olla. Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 146-147.

Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. 2007. Tapaus ja Tutkimus = Tapaustutkimus? Teoksessa Aaltola, J. & Vallila, R. (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. 2. korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä. PS-kustannus. 194.

Sinkkonen, J. 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.

SPR nuorten turvatalot. Toimintakertomus 2009. Punainen Risti. Viitattu 23.9.2010.

http://www.redcross.fi/apuajatukea/nuortenturvatalot/viranomaisille/fi_FI/1282301789756/

Suhteen solmussa vanhempien kanssa? n.d. Punainen Risti. Viitattu 23.9.2010.

http://www.redcross.fi/apuajatukea/nuortenturvatalot/nuorille/fi_FI/index/

Suominen, S. & Tuominen, M. 2007. Palveluohjaus. Portti itsenäiseen elämään. Helsinki: Profami Oy.

Syrjälä, L. Ahonen, S. Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. 1.-3. painos. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Talentia Ry. Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 2005. Helsinki: Ammattieettinen neuvottelukunta.

Tulppo, M. 2008. ”Hevarista kevariksi” - SPR:n Helsingin nuorten turvatalon Itsenäistymisen tuki - toiminnan sisällön kehittäminen. Diakonia ammattikorkeakoulu. Diak Etelä Helsinki. Ylempi AMK tutkinto. Opinnäytetyö.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. Viitattu 9.2.2011. www.tenk.fi/HTK/index.htm#kaytanto

Viinamäki, L. 2007. Triangulatiivisen tutkimusasetelman soveltamismahdollisuudet. Teoksessa Viinamäki, L. & Saari, E. (toim.) 2007. Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi. 173-192.

Julkaisemattomat lähteet:

Petersen-Jessen, S. 2010. Henkilökohtainen tiedonanto. 13.12.2010. SPR Vantaan nuorten turvatalo. Vantaa.

Terävä, A. 2011. Henkilökohtainen tiedonanto. 23.2.2011. SPR Tampereen nuorten turvatalo. Tampere.

Taulukot ja kaaviot

Taulukko 1. Punaisen Ristin toimintaa ohjaavat periaatteet

Kaavio 1. Toimintajärjestelmän rakennemalli

Kaavio 2. Toimintajärjestelmän tekijä, väline ja kohde tutkimuksessani

Kaavio 3. Kehittävän työntutkimuksen vaiheet ekspansiivisen syklimallin avulla havainnollistettuna

Kaavio 4. Syklimallin vaiheet tutkimuksessani

Liite 1

SPR Nuorten Turvatalot, Vantaa & Tampere, Itsenäistymisen tuen työ1. Ikäni on vuotta2. Sukupuoli? ☐ nainen ☐ mies

3. Miten sinulla menee mielestäsi tällä hetkellä? ☐ hyvin
☐ en tiedä
☐ huonosti

4. Miten jaksat asteikolla 1-10? Ympyröi numero.

jaksan huonosti - 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 + jaksan hyvin

4.1 Onko jaksamisessasi tapahtunut muutosta tuen alkuhetkestä?

☐ kyllä ☐ en osaa sanoa ☐ ei

5. Arvioi seuraavien asioiden tärkeys sinulle tällä hetkellä asteikolla 1-10.

	ei tärkeä	-	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	+	todella tärkeä
seurustelusuhde			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
kaverit			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
perhe			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
harrastus/harrastukset			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
työ			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
opiskelu			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		

6. Mitkä seuraavista asioista koet haastaviksi arjessasi? Laita rasti ruutuun.

- ☐ herääminen aamulla
☐ ajoissa nukkumaan meno illalla
☐ säännöllinen elämän rytmi
☐ sovituista asioista kiinni pitäminen
☐ opiskeluun/töihin liittyvien tehtävien hoitaminen
☐ kodinhoidolliset asiat, kuten siivoaminen, ruoanlaitto, kaupassa käynti jne.
☐ asumiseen liittyvät asiat
☐ rahankäyttöön liittyvät asiat, kuten tulojen & menojen suunnittelu, laskujen maksaminen

Kerro, jos jokin sinulle haastava asia jäi listasta pois:

7. Arvioi, kuinka paljon seuraavat asiat kuuluvat elämääsi tällä hetkellä asteikolla 1-10.

Ei kuulu lainkaan elämään - 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 + Kuuluu suuresti elämään

stressi 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

yksinäisyys 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

tyytymättömyys 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

hyvänolon tunne 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

päihteet 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

rahattomuus 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

8. Keneltä saat tukea, neuvoa ja opastusta, kun tarvitset apua?

9. Koetko saaneesi riittävästi tukea turvatalolta itsenäistymisessä?

☐ kyllä

☐ en

☐ en osaa sanoa

10. Oletko tyytyväinen saamaasi tukeen turvatalolta tuen alussa? kyllä ☐ en ☐

Kerro miksi:

11. Oletko tyytyväinen saamaasi tukeen turvatalolla tällä hetkellä? kyllä ☐ en ☐

Kerro miksi:

12. Toiveesi tuen loppuajaksi. Mihin asioihin tarvitset tukea turvatalon työntekijältä?

Kiitos vastauksestasi!

Liite 2

Teemahaastattelurunko

1. Lomakkeen käyttö
 - Kuvaile lomakkeen täyttämisen tilanteita. Kauan mennyt aikaa? Mitä tuntemuksia?
 - Miten nuori on asennoitunut?
2. Lomakkeelle asetettujen tavoitteiden toteutuminen
 - Nuorten tuen tarpeiden muutokset
 - Verkoston merkitys nuorille
 - Nuorten arjen hallinta
 - Nuorten tyytyväisyys turvatalojen tarjoamaan tukeen itsenäistymisessä
 - Onko lomake auttanut sinua ja nuorta saavuttamaan selkeämmät tavoitteet tuen loppuajaksi?
3. Lomakkeen kehittämiskohdat ja lomakkeen käytön jatko

Liite 3

Punainen Risti
Nuorten Turvatalo
Vantaa
Itsenäisen asumisen tukeminen

Kuka olet?

Mitkä asiat mietityttävät sinua itsenäisesti asumaan muuttaessasi?

Minkä asioiden toivot muuttuvan itsenäisen asumisen myötä?

Millaisena näet elämäsi noin vuoden kuluttua?

Ketkä ovat sinulle läheisimpiä ihmisiä?

Kenen luo menet kun et jaks?

Keneltä saat apua ja neuvoja raha-asioiden hoitamiseen?

Kenen kanssa viihdyt vapaa-ajallasi?

Keneltä toivoisit saavasi tukea?

Mitä harrastat?

Mitä mahdollisesti haluaisit harrastaa?

Tiedätkö mistä saat tietoa erilaisista vapaa-ajanviettomahdollisuuksista tai harrastuksista?

Millaiseksi arvioit nykyisen terveydentilasi?

Onko sinulla jokin jatkuvaa lääkitystä vaativa sairaus?

Onko sinulla ollut hoitojaksoja sairaalassa?

Millainen on vuorokausirytmisi (nukut yöllä ja valvot päivällä)?

Käytätkö päihteitä?

Tupakkaa	kyllä	en
Kuinka usein ja paljonko?		

Alkoholia	kyllä	en
Kuinka usein ja millaisia määriä?		

Muita päihteitä	kyllä	en
Haittaako käyttösi muuta elämääsi?		
opiskelua?	kyllä	ei
työtä?	kyllä	ei
perhesuhteita?	kyllä	ei
ystävyyssuhteita?	kyllä	ei
rahataloutta?	kyllä	ei

Tarvitsetko tukea päihteettömyyteen?	kyllä	en
--------------------------------------	-------	----

Missä voisimme parhaiten olla sinulle avuksi?

Rastita seuraavista:	Hallitsen tämän asian	Toivoisin osaavani paremmin
-Siivous
-Kaupassa käynti
-Ruoanlaitto
-Ruokavalion monipuolisuus
-Ostoslistan suunnittelu
-Tiskaus
-Pyykinpesu
-Laskujen maksu nettipankissa/pankissa
-Laskujen maksu ajallaan
-Tulojen ja menojen suunnittelu
-Tukien kartoittaminen ja hakeminen esim. opintotuki, toimeentulotuki
-Rahankäytön suunnittelu
-Säästäminen
-Viranomaisten kanssa asiointi
-Opiskeluun liittyvät asiat
-Työhön tai työnhakuun liittyvät asiat esim. työhakemukset ja -haastattelut
-Vaatteiden hankinta
-Harrastuksiin liittyvät asiat tai harrastusten piiriin hakeutuminen

Kuinka tyytyväinen olet ihmissuhteisiisi tällä hetkellä?

1=en ole tyytyväinen

10=olen erittäin tyytyväinen

Vanhempien/Vanhemman kanssa	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sisarusten kanssa	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ystävien kanssa	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Seurustelusuhhteissa	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Koulu/Työkavereiden kanssa	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Oletko suorittanut peruskoulun?

(Jos et ole, niin mitkä ovat suunnitelmasi sen suorittamiseksi?)

Muu koulutuksesi?

Mikä sinusta tulee isona?

Missä olet töissä nyt ja missä olet aiemmin työskennellyt?

Minkälaisia suunnitelmia sinulla on töiden suhteen?

Mistä tulosi muodostuvat tällä hetkellä?

Mistä tulosi muodostuvat muuton jälkeen?

Onko sinulla maksuhäiriöitä tai luottotietomerkintöjä?

(Jos on niin mitkä ovat suunnitelmasi niiden hoitamiseksi?)

Onko vielä jotakin mitä olisi syytä tietää sinusta tai elämästäsi?

Kerro tilanne, jolloin työntekijöiden tulee huolestua sinusta (eli puuttua tilanteeseen vaikka vastustelisitkin)?

KIITOS ☺

Liite 4

<p>Perhe</p> <p>Nyt: Toive:</p>	<p>Koulu/työ</p> <p>Nyt: Toive:</p>	<p>Vapaa-aika</p> <p>Nyt: Toive:</p>
<p>Ihmissuhteet</p> <p>Nyt: Toive:</p>	<p>MY LIFE</p> <p>_____</p>	<p>Turvatalo</p> <p>Nyt: Toive:</p>
<p>?</p> <p>Nyt: Toive:</p>	<p>Viranomaiset</p> <p>Nyt: Toive:</p>	<p>Terveys</p> <p>Nyt: Toive:</p>

Liite 5

Nuorten turvatalon asiakaspalaute

Antamasi tiedot käsitellään luottamuksellisesti ja niitä käytetään vain turvatalon palveluiden kehittämiseen.

1. Mikä Nuorten turvatalo?

☐ Helsinki ☐ Vantaa ☐ Espoo ☐ Tampere ☐ Turku

2. Vastaajan rooli?

☐ Nuori ☐ Vanhempi/huoltaja

3. Mikä palvelumuotomme kuvaa parhaiten yhteistyötäsi Nuorten turvatalon kanssa? Valitse yksi.

☐ Nuorten turvatalolla yöpyminen ja sen lisäksi kävin mahdollisesti neuvotteluissa
☐ Ei yöpymistä turvatalolla, kävin vain neuvotteluissa ja tapaamisissa
☐ Itsenäistymisen tuki
☐ En tiedä

4. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten avun tarveitasi Nuorten turvataloyhteistyön alussa?

☐ Riidat perheessä
☐ Vanhempien voimavarojen lisääminen
☐ Taloudelliset ongelmat
☐ Tilapäisen yöpymisen tarve
☐ Pulmat koulussa
☐ Päihdepulmat
☐ Henkisen hyvinvoinnin vahvistaminen
☐ Jokin muu, mikä? _____

5. Kuinka tyytyväinen olet ollut Nuorten turvatalon palveluihin?

☐ Erittäin tyytyväinen
☐ Tyytyväinen
☐ En tyytyväinen enkä tyytymätön
☐ Tyytymätön
☐ Erittäin tyytymätön

6. Arvioi miten seuraavat väittämät kuvaavat kokemustasi Nuorten turvatalon palveluista.

	ARVIOSI				
	Huonosti	Välttävästi	Tyydyttävästi	Hyvin	Erinomaisesti
Palveluihin pääsy oli nopeaa	☐	☐	☐	☐	☐
Palvelu oli ammattitaitoista	☐	☐	☐	☐	☐
Palvelu oli joustavaa	☐	☐	☐	☐	☐
Palvelu oli luotettavaa	☐	☐	☐	☐	☐

7. Suositteletko Nuorten turvatalon palveluita muille?

☐ Kyllä ☐ En

8. Ilmenikö Nuorten turvatalon palveluissa sellaisia ongelmia, jotka vaikuttivat kokonaistyytyväisyyteesi?

☐ Kyllä ☐ Ei

9. Jos ongelmia ilmeni, niin minkälaisia?**10. Arvioi kuinka kauan asiakkuus Nuorten turvatalolla kesti?**

☐ 1-4 pv
☐ 5-14 pv
☐ 14-30 pv
☐ 1-3 kk
☐ yli 3 kk

11.

Arvioi miten vaihtoehdot kuvaavat omaa tilannettasi voimavarojesi, hyvinvoinnin ja toiveikkuuden suhteen Nuorten turvataloyhteistyön alussa.

	Huono	Välttävä	Tyydyttävä	Hyvä	Erinomainen
Voimavarojani kuvasi parhaiten	☐	☐	☐	☐	☐
Hyvinvointiani kuvasi parhaiten	☐	☐	☐	☐	☐
Toiveikkuuttani kuvasi parhaiten	☐	☐	☐	☐	☐

12.

Arvioi miten seuraavat väittämät kuvaavat nykyistä tilannettasi.

	Huonosti	Välttävästi	Tyydyttävästi	Hyvin	Erinomaisesti
Voimavarani ovat lisääntyneet	☐	☐	☐	☐	☐
Hyvinvointini on parantunut	☐	☐	☐	☐	☐
Toiveikkuuteni on lisääntynyt	☐	☐	☐	☐	☐

13. Mitä vielä haluaisit sanoa?